

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ВАЛІНКЕВИЧ НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 658.589:338.439

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

**Науковий
консультант:**

доктор економічних наук, професор
Тарасюк Галина Миколаївна,
Житомирський державний технологічний університет
МОН України, завідувач кафедри менеджменту
організацій і адміністрування

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Гончарук Анатолій Григорович,
Міжнародний гуманітарний університет МОН України,
завідувач кафедри бізнес-адміністрування і
корпоративної безпеки

доктор економічних наук, професор
Гросул Вікторія Анатоліївна,
Харківський державний університет харчування та
торгівлі МОН України, завідувач кафедри прикладної
економіки та інформаційних систем

доктор економічних наук, професор
Кузнецова Інна Олексіївна,
Одеський національний економічний університет МОН
України, завідувач кафедри менеджменту організацій та
зовнішньоекономічної діяльності

Захист дисертації відбудеться “04” вересня 2015 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, аудиторія А-311.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету харчових технологій Міністерства освіти і науки України за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий “15” липня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

О.М. Петухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Стратегічний вектор сталого розвитку підприємств харчової промисловості в умовах інноваційної економіки стає запорукою забезпечення населення країни якісними та доступними продуктами харчування, є підґрунтям для зміцнення та зростання національної економіки. Настав час для об'єктивних і закономірних змін підприємств, які набувають визначених форм у напрямі їх організаційно-економічної модернізації. Суттєвим тут стає наукове обґрунтування щодо впровадження організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості як національної парадигми, здатної стати підґрунтям для подолання кризових явищ та дисонансу економіки країни. Потребує здійснення процес модернізації підприємств в харчовій галузі, який забезпечить високу конкуренцію на сучасному рівні, підвищення ефективності виробництва, системний та якісний науково-технічний розвиток, зростання продуктивності праці, раціональне використання потенціалу підприємства, а також значну економію ресурсів. Процес знаходиться в тісному взаємозв'язку з розвитком внутрішньої та зовнішньої конкуренції, кон'юнктури ринку та формуванням ринкових інститутів, що в свою чергу впливає і на формування (іноді регулювання) економічної державної політики, а прискорена організаційно-економічна модернізація підприємств – основа збільшення ВВП країни. Тому, оцінюючи перспективи впровадження модернізації підприємств харчової промисловості, зазначимо, що вона вирішує як проблему морального зносу виробничо-технічного апарату, так і організаційно-економічної та техніко-технологічної відсталості. З огляду на реальне виконання політики модернізації, вважаємо, що вона залежить від вирішення проблем відтворення капіталу на основі ефективної взаємодії підприємств, держави та бізнесу.

Аналіз публікацій з досліджуваної проблеми виявив її слабку розробку на рівні окремої галузі та особливо, підприємства. Незважаючи на значну кількість досліджень за різними стратегічними і тактичними аспектами, відтворення ресурсної бази підприємств, гнучкої концепції управління процесами формування і оптимального проведення модернізації на підприємствах харчової промисловості поки так і не створено. Серед вітчизняних дослідників зберігається дискусія з приводу даної проблеми, яка відображена у працях економістів: П.П. Борщевського, О.Б. Бутнік-Сіверського, В.А. Гросул, А.Г. Гончарука, А.О. Заїнчковського, І.І. Лукінова, Т.Л. Мостенської, Л.В.Опацького, М.П. Сичевського, Н.С. Скопенко, Г.М. Тарасюк та багатьох інших. Серед основних зарубіжних досліджень, що присвячені різноманітним проблемам модернізації можливо відзначити таких іноземних авторів, як Штомпка (Sztompka P.), Ростон (Rostow W.), Спенсер (Spencer H.), Блек (Black C.), Маркс (Marx K.), Инглхарт (Inglehart R.), Вебер (Weber M.), Дюркгейм (Durkheim E.) і Тенніс (Tönnies F.). Серед українських вчених, які досліджують питання модернізації за напрямками слід зазначити наукові праці наступних вчених: В.М. Геєць, Д.Ф. Крисанов, Л.В. Дейнеко, І.О. Кузнецова, І.В. Федулова, Л.Л. Лазебник, Й.М. Петрович, а серед російських дослідників: Г.Б. Клейнер, А.В. Бузгалін, В.Л. Іноземцев, С.А. Ермаханова, М.І. Лапін, В.Б. Сіроткін, Е.С. Балабанова, Л.П. Підоймо, Ю.О. Ковальчук. Але при цьому, в теоретичному

плані зазначена проблема потребує подальшого розвитку, а саме: необхідні нові методи її оцінки та управління, адаптовані до сучасних умов; подолання неоднозначного трактування процесу модернізації підприємств; визначити межі застосування процесів організаційно-економічної модернізації підприємств, які частіше залишаються поза уваги досліджень. Потребують поглибленого дослідження теорії організаційно-економічної модернізації підприємств та її пріоритетні напрями: підходи до формування механізму організаційно-економічної модернізації підприємств в системі їх управління; розробки методичного підходу до оцінки ефективності організаційно-економічної модернізації підприємств у харчовій промисловості; удосконалення фінансового механізму управління інвестиційними ресурсами у процесі проведення організаційно-економічної модернізації підприємств та визначення індикаторів оцінювання рівня та результативності проведення, процеси дематеріалізації, диверсифікації виробництва тощо.

Глибина і масштабність проблемних питань щодо організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості, їх актуальність і зростаюча практична значимість, обумовила вибір теми дисертаційної роботи, її логічно-структурну будову, мету, предмет, об'єкт і наукову новизну одержаних результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно з державними і регіональними програмами проведення наукових досліджень з проблем проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості України, які спрямовані на виконання завдань, що визначаються Стратегією економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки. Теоретичні положення та аналітичні дослідження, наукові результати і висновки дослідження були скоординовані з науковою тематикою науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету в межах тем: «Розвиток менеджменту суб'єктів господарювання Житомирського регіону» (номер державної реєстрації 0112U006056), де автором особисто розроблено рекомендації щодо стратегічного управління модернізацією підприємства з урахуванням сучасного стану харчової галузі та можливої активізації до європейської інтеграції підприємств; «Аналіз функціонування та розробка теоретико-методичних засад розвитку АПК» спільно з Головним управлінням агропромислового розвитку Житомирської облдержадміністрації (номер державної реєстрації 0111U006333), де автором особисто здійснено дослідження стану та тенденцій розвитку підприємств харчової промисловості, гармонізації регулюючих відносин з постачальниками сировини та надано практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу введення організаційно-економічної модернізації підприємствам харчової промисловості. Також в рамках дослідження прийнято участь у виконанні науково-дослідної роботи на базі Сумського державного університету за Грантом Президента України Ф47/056 за темою: «Фундаментальні засади управління екологічно спрямованою дематеріалізацією соціально-економічних систем» (номер державної реєстрації 0112U006839), де автором особисто досліджено методологію впровадження та практичної реалізації потенціалу дематеріалізації виробництва підприємств харчової промисловості України на основі організаційно-економічної модернізації.

Мета і завдання дослідження полягає у розробці теорії, методології і прикладних науково-методичних засад формування та проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості з урахуванням стратегії їх ефективного розвитку.

Відповідно до зазначеної мети в ході дослідження були поставлені та вирішені такі завдання:

- виявлено і проаналізовано теоретико-методологічні підходи до визначення економічного змісту загальної дефініції «модернізація» та «організаційно-економічна модернізація підприємства», досліджено еволюцію теорії модернізації;
- узагальнено існуючі теоретико-методологічні підходи, теоретичні і прикладні аспекти модернізації підприємств;
- визначено теоретичний підхід до процесу, етапів, інструментів та методів впровадження організаційно-економічної модернізації підприємства;
- систематизовано типи та види модернізації, здійснено їх оцінку з точки зору придатності до використання у процесі економічної діагностики впровадження організаційно-економічної модернізації харчових підприємств, з'ясовано головні проблеми модернізації підприємств;
- запропоновано класифікацію типів модернізації підприємств з урахуванням умов і тенденцій інноваційної економіки;
- проведено оцінку стану та тенденцій розвитку економіки підприємств харчової промисловості з використанням розширеного аналізу діяльності підприємства;
- встановлено чинники формування і резерви ефективного розвитку конкурентоспроможності підприємств у зовнішньому конкурентному середовищі;
- визначено підходи до розуміння властивостей і застосування дематеріалізації виробництва підприємств як інструменту організаційно-економічної модернізації підприємств;
- використано модельний підхід до діагностики стану підприємства та оцінки його впливу на ефективність діяльності підприємств з урахуванням особливостей галузі харчової промисловості з використанням економіко-математичних методів досліджень;
- визначено фактори здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості, на підставі чого окреслено принципи їх подальшої трансформації в ринкових умовах;
- обґрунтовано базові засади розвитку поняття «організаційно-економічна модернізація», в результаті чого визначено варіанти можливих рішень задач управління;
- досліджено сучасний стан світового і вітчизняного ринків харчових продуктів з метою підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств шляхом виокремлення резервів і чинників зростання;
- досліджено механізми, методи коригування та розширення базового сценарію модернізації з урахуванням конкурентних та інституційних переваг підприємства;

- з'ясовано напрями адаптації модернізації та системи стандартизації до міжнародних вимог, та виявлені найважливіші компоненти забезпечення ринкової поведінки підприємств;

- досліджено та визначено комплексне рішення завдань моніторингу ефективності процесу модернізації підприємств;

- узагальнено теорію і методологію організаційно-економічної модернізації підприємств, обґрунтовано принципові засади (методологічні принципи) їх модернізації;

- визначено організаційно-методичні рішення для практичної реалізації комплексної задачі організаційно-економічної модернізації підприємством;

- розроблено заходи до визначення факторів формування моделі модернізації підприємств харчової промисловості, обрано пріоритети їхньої організаційно-економічної модернізації.

Об'єктом дослідження є процес формування та проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості в системі їх управління.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні аспекти організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості за напрямом підвищення їх ефективності.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є система загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, сукупність гносеологічних підходів, логічних законів побудови висновків, що безпосередньо зумовлені поставленою метою і завданнями дослідження. Емпіричні результати дослідження базувались на застосуванні наступних методів: *ретроспективного аналізу, групування та узагальнення* – для вивчення еволюції підходів, показників та видів модернізації підприємств; *економіко-статистичного, економічного і порівняльного аналізу* – для діагностики стану, тенденцій, проблем та перспектив зростання господарювання й розвитку підприємств галузі, співставлення даних; *кореляційно-регресійного аналізу та методу найменших квадратів* – для визначення параметрів майбутньої моделі регресії та виявлення факторів, між якими є взаємна кореляція; *метод характеристик середніх приростів* використано для попереднього вибору моделей, який забезпечує вибір моделей із широкого класу функцій; прогнози значення факторів розраховувалися шляхом їх лінійної екстраполяції за *методом середнього абсолютного приросту; рядів динаміки* – в аналізі багаторічних даних для виявлення змін показників розвитку об'єкта дослідження в часовому вимірі; *семантичного та структурно-логічного аналізу* для удосконалення та уточнення понятійного апарату сфери модернізації підприємств, визначення компоненти організаційної та економічної модернізації, їх функціонального взаємозв'язку; *індукції та дедукції, аналізу і синтезу* – для формування методологічних підходів складових модернізації підприємства; *когнітивно-інституціональний* – для аналізу умов формування та реалізації модернізаційного потенціалу; *нормативного* при узагальненні рекомендацій з підвищення конкурентоздатності підприємств харчової промисловості; *експерименту* для апробації результатів дослідження. Новітні наукові результати ґрунтуються на загальних технологіях класифікації і систематизації, аналізу і

синтезу, ідентифікації та формалізації, моделюванні, прогнозуванні за *методом статистичних рівнянь залежностей* з метою побудови оптимальної математичної моделі модернізаційних зрушень у виробництві продукції підприємств харчової промисловості.

Теоретичною та інформаційною базою дослідження стали: вітчизняні та зарубіжні наукові праці в галузі економічної теорії, економіки та управління підприємствами, організації інноваційних процесів, фундаментальні положення загальної теорії систем та загальної теорії менеджменту, теорії організації виробництва, теорії розвитку економічних систем, економічного аналізу, планування та модернізації (монографії, статті, автореферати дисертацій, тези, брошури, збірники наукових праць). У дисертації були використані публікації міжнародних організацій, дані їх інформаційно-аналітичних бюлетенів, оглядів та довідкова література. Використано нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України та її регіональних управлінь, документи регіональних органів державної виконавчої влади, періодичні видання та щорічники міжнародних організацій, публічні та статистичні звіти підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці концептуального підходу до процесу модернізації підприємств харчової промисловості, що забезпечує істотну їх трансформацію, в обґрунтуванні системи їх організаційно-економічної модернізації на основі визначених пріоритетів.

Найбільш вагомі результати дослідження, що містять наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано теоретико-методологічні засади модернізації підприємств з урахуванням організаційної та економічної складової як основи для економічного зростання та ефективної діяльності підприємств, що дозволяє здійснити декомпозицію чинників процесу і поліпшити зміст етапів управління, що значно збагачує економічну теорію управління сучасними підприємствами;

- запропоновано концепцію організаційно-економічної модернізації підприємств, яка розглядає модернізацію як явище та процес розвитку підприємства, як у цілому та у всіх сферах його діяльності, шляхом якісних і незворотних перетворень, вирішення виникаючих протиріч і забезпечення стабільних позитивних тенденцій господарювання;

- розроблено модельний підхід до прогнозування організаційно-економічної модернізації підприємств за результатами зрушень у виробництві продукції підприємств для аналізу економічного результату, пов'язаного зі зміною заданих показників і процесом виробництва продукції за умов помірної економіки, яка окреслює найвірогіднішу траєкторію майбутнього розвитку підприємств, що дозволяє спрогнозувати виробництво максимально можливого обсягу екологічно чистої, безпечної та якісної для здоров'я населення харчової продукції. На цій основі здійснено прогнозування за методом статистичних рівнянь залежностей, використання якого у практиці модернізації дозволяє визначити прогнозні значення факторів та їх зміни при заданому рівні економічного показника, або при його зміні на задану величину, а також планування і прогнозування процесу виробництва продукції на перспективу;

удосконалено і уточнено:

- понятійний апарат теорії модернізації з урахуванням авторського підходу до загальних дефініцій: «модернізація», «модернізація підприємств», «організаційно-економічна модернізація», «економічна модернізація», «економічний потенціал», що обумовило розкрити зміст організаційно-економічної модернізації підприємств;

- методологічні засади формування організаційно-економічної модернізації підприємств, які спираються на базові вимоги її впровадження, каузальний зв'язок, запропоновану класифікацію зовнішніх і внутрішніх факторів, визначені в залежності від систематизації складових модернізації і уточнення змісту основних видів модернізації підприємств, що є доцільним як з гносеологічної точки зору, так і з точки зору більших можливостей діагностики та оцінки впливу модернізаційних змін на економіку та управління підприємств;

- підходи до систематизації методологічних принципів процесу організаційно-економічної модернізації підприємств та її розвитку, які включають предметні загальні та функціональні принципи для окремих підсистем, що відрізняється цілісністю і впливає з концепції модернізації та базових світоглядних принципів. Це дозволяє дієво підвищити діяльності підприємства, зменшити невизначеність та забезпечити ефективний розвиток у визначеному напрямі на довгостроковий період;

- класифікацію об'єктів модернізації підприємств, за результатами якої сучасні типології поділено на дві групи – організаційну та економічну, що дозволяє систематизувати та оцінити можливості використання їх у практиці господарювання підприємств харчової промисловості;

- взаємозв'язок процесу модернізації та ефективності господарської діяльності підприємств на основі прогнозування за методом статистичних рівнянь залежностей і доведено необхідність розробки та впровадження сценарію стратегії модернізації підприємств, що значно підвищить якість харчових продуктів;

- методичні положення нормативно-правового забезпечення модернізації підприємств харчової промисловості в контексті завдань соціально-економічної політики держави та напрямів адаптації нормативної бази й системи стандартизації до міжнародних вимог, з всебічним урахуванням структурно-логічного підходу модернізації підприємств, створення відповідної законодавчої бази та ефективної системи контролю за харчовою продукцією, яка неодмінно має відповідати раціональним нормам харчування та запитам споживачів у конкретний момент часу, відповідно до можливостей оцінки показників розвитку модернізації та стану підприємства, з орієнтацією на внесок кожної з визначених складових;

- сценарій диверсифікації виробництва молокопереробних підприємств у рамках активної стратегії проведення їх організаційно-економічної модернізації;

одержали подальший розвиток:

- засади формулювання організаційно-економічної модернізації підприємств як іманентної складової сучасної парадигми економіки та управління підприємством методом всебічного дослідження еволюційного шляху зародження ідей модернізації підприємств у економічних теоріях, підсумком якої стала її трансформація з другорядного чинника у вагомий інструмент ефективного господарювання і фактор стійкого розвитку підприємств;

- класифікація видів модернізації підприємств за напрямками, відмінність якої від наявних відрізняється всебічним урахуванням специфічних особливостей економіки, техніки і технології, організації і управління у цій галузі; визначено головні риси та ознаки розвитку процесу, а також здійснена систематизація видів модернізації в поєднанні з ланцюгом модернізуємих елементів за умов чіткого визначення економічної функції суб'єкта господарювання, поєднуючи їх особливості та специфіку діяльності підприємств харчової промисловості;

- склад і сила впливу дематеріалізації виробництва на процес модернізації підприємств харчової промисловості, резерви забезпечення дематеріалізації підприємств, процес оцінки модернізаційного потенціалу підприємств, що являють собою об'єктивний базис формування сучасного інноваційного суспільства, які ведуть до зміни абсолютної й відносної величини витрат на виробництво і впливають на формування, зміну й розвиток конкурентоспроможності сучасних досліджуваних підприємств;

- теоретичні засади процесу модернізації за умов її ідентифікації (концептуально), алгоритм економічної модернізації, організаційні цикли, складові організаційної модернізації підприємства, механізм її впровадження, напрями, елементи та фази формування дієвого механізму з конкретними індикаторами, а також групування форм її ресурсного забезпечення, що спричиняє здатність забезпечити якість організаційно-економічної модернізації підприємства, підвищити інтеграцію економічних, технологічних, соціальних, екологічних та інших процесів, спрямованих на досягнення успіху з врахуванням визначених концептуальних підходів та ключових положень задля отримання результатів ефекту синергізму;

- підхід до визначення факторів модернізації підприємств та удосконалено їх класифікацію за групами (підсистем діяльності підприємств), з ув'язкою чинників зі стадіями виробничо-комерційного циклу та елементами внутрішнього і зовнішнього середовища;

- пріоритети модернізації, що забезпечують якісно новий рівень розвитку підприємств за допомогою цілеспрямованих базисних радикальних нововведень і гармонізації інтеграційних процесів, що реалізуються на основі відповідних представлених та запропонованих концепцій і методологій;

- методичний підхід до комплексної системної оцінки стану та основних тенденцій ефективності розвитку підприємств харчової промисловості на макрорівні та на рівні регіону, де принципова відмінність визначається комплексним поєднанням підходів та інтересів у формуванні розвиненої сировинної бази, впровадженні обґрунтованої стратегії розвитку підприємства, розв'язанні проблем недосконалості міжгалузевих виробничих зв'язків у межах інтегрованих виробництв, а також до виявлення резервів її підвищення шляхом дослідження традиційних економічних показників, які опосередковано характеризують рівень організаційно-економічної модернізації як передумову розвитку соціальної відповідальності перед споживачами, працівниками, навколишнім середовищем, інноваційної активності підприємств, що надає перспективу збагачення наукової бази емпіричних досліджень модернізації та означити основні проблеми, фактори і тенденції її впровадження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розвитку теорії організаційно-економічної модернізації як важливої складової сучасної парадигми економіки та управління підприємствами. Теоретичні та прикладні дослідження, які виконані в рамках дисертації, складають основу наукових положень і висновків стосовно впровадження організаційно-економічної модернізації на підприємствах. У дисертаційній роботі обґрунтовані і розвинуті теоретичні, методологічні та практичні аспекти використання організаційно-економічної модернізації як дієвого чинника підвищення ефективності розвитку підприємств харчової промисловості, які були використані у роботі державних установ та підприємств харчової промисловості, та які доведені до рівня практичних рекомендацій і методичних розробок.

Результати дослідження щодо використання та практичного застосування організаційно-економічної модернізації підприємствами харчової промисловості для підвищення ефективності господарювання були використані: Міністерством аграрної політики та продовольства України при розробленні Державної цільової соціальної програми розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012-2016 роки та Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року (Довідка №37-32-13/19069 від 09.12.11 р.); у роботі Головного управління промисловості та розвитку інфраструктури Рівненської ОДА (Довідка №16/381 від 12.04.12 р.); Новоград - Волинською районною державною адміністрацією Житомирської області (Довідка №02-26/1524 від 05.07.12 р.); Департаментом економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва Житомирської ОДА (Довідка №09/1966 від 26.11.13 р.); Департаментом бюджету та фінансів Житомирської міської ради (Довідка №2311 від 20.12.13 р.).

Практична цінність отриманих результатів полягає у тому, що вони є підґрунтям для впровадження модернізації, прийняття обґрунтованих рішень при виборі факторів підвищення ефективності розвитку підприємств, практичне впровадження яких здійснено на підприємствах з виробництва харчових продуктів: ТОВ «Сігнет-Центр» (Житомирська область) (Довідка №190 від 20.01.14 р.), ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» (Довідка №68 від 10.02.14 р.), ВТП «Агропереробка» (Рівненська область) (Довідка №86 від 14.02.14 р.), ПАТ «Шепетівський цукровий комбінат» (Хмельницька область) (Довідка №114-02 від 18.02.14 р.), ПАТ «Червонський цукровик» (Київська область) (Довідка №1241/521 від 21.02.14 р.), ТОВ «Галіївський маслозавод» (Житомирська область) (Довідка №8-08/72 від 28.08.14 р.), ПАТ «Житомирський маслозавод» (Житомирська область) (Акт про впровадження розробок дисертаційної роботи від 20.01.15 р.).

Результати досліджень дисертанта знайшли своє застосування в навчальному процесі Житомирського державного технологічного університету (Акт про впровадження результатів наукового дослідження від 04.11.14 р.) при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Потенціал та розвиток підприємства», «Контролінг», «Методика проведення наукових економічних досліджень» у навчально-методичних розробках, а також були обговорені і заслухані під час проведення відкритої лекції для студентів і викладачів Державного навчального закладу з підготовки фахівців «L'EPLEFPA de Chartres, La Saussaye» (Франція) у

галузі управління сільським господарством і підприємствами харчової промисловості (Довідка №152/4 від 24.03.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові положення, висновки і рекомендації отримані автором самостійно та є його особистим внеском у розвиток економічної науки. При написанні дисертаційної роботи із праць, написаних у співавторстві, були використані лише ті ідеї або розробки, які становлять особистий доробок автора. Положення кандидатської дисертації у роботі не використовуються.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення, практичні результати дослідження доповідались і обговорювались на 51 міжнародній, всеукраїнській науковій та науково-практичній конференціях та знайшли своє висвітлення в опублікованих тезах.

Публікації. Визначальні результати наукових досліджень автора, що викладені в дисертаційній роботі, представлені у 91 науковій праці, з яких: 1 одноосібна монографія (25,5 друк. арк.), 5 колективних монографій (особисто автору належить 3,69 друк. арк.), 25 наукових статей у фахових виданнях (11,4 друк. арк.), 51 публікація у інших виданнях (9,52 друк. арк.). У виданнях іноземних держав та у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз – 8 статей (3,75 друк. арк.). Загальний обсяг опублікованих праць, що належать особисто автору, становить 53,86 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 557 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 412 сторінок основного тексту, який включає 55 рисунків, 72 таблиці, 54 формули. Дисертація містить 18 додатків на 115 сторінках. Список використаних джерел включає 302 найменування і розміщений на 30 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, розглянута ступінь розробленості проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів, зазначено зв'язок із науковими програмами, наведено відомості щодо їх апробації.

У **розділі 1 «Теоретичні засади організаційно-економічної модернізації підприємств в системі їх управління»** досліджено генезис теорії організаційно-економічної модернізації, етапи розвитку та її пріоритетні напрями, уточнено та розкрито сутність організаційно-економічної модернізації як економічної категорії, визначені теоретичні підходи до формування механізму організаційно-економічної модернізації підприємств в системі їх управління, обґрунтовано важливість державного регулювання організаційно-економічної модернізації підприємств у конкурентному середовищі.

У результаті аналізу змісту та сутності процесів модернізації різних сфер знань в існуючих теоріях модернізації, з'ясовано, що модернізація підприємства зорієнтована на імітацію чи копіювання позитивного досвіду або на власні програми розвитку та являє собою процес змін інституційного характеру. Вважаємо, що необхідно виділити дві сторони до трактування сутності модернізації підприємств,

кожна з яких має відмінні критерії: а) модернізація як самостійна економічна категорія; б) модернізація як узагальнююча категорія.

Дослідження показало, що модернізація – категорія, яка відображає процес перетворення дійсності у відповідності до вимог посткризового відновлення економіки. Автором зазначено, що модернізацію необхідно розуміти в двох її площинах: як явище і як процес. У першому тлумаченні модернізація - це будь-які цілеспрямовані зміни в економіці країни. У другому аспекті модернізація є багатограним процесом цілого комплексу змін підприємства, в ході якого поєднуються економічні і організаційні проблеми, що, за умов заздалегідь прогнозованого результату, мають чітко сформульовану кінцеву мету. Методологія застосування процесу модернізації дозволила на теоретичному рівні осмислити наукову проблему, повно і всебічно її проаналізувати на рівні підприємства, використати для їх практичного перетворення визначені та здобуті вихідні положення. Основне принципове положення про розвиток склало суть концепції модернізації, що передбачає розвиток системи шляхом якісних та кількісних спрямованих змін усіх сфер діяльності підприємства і вирішення на цій основі протиріч, які забезпечують позитивні тенденції його розвитку. Авторське визначення модернізації підприємств – це сукупність превентивних комплексних дій системного вдосконалення підприємств, його складових підсистем, які направлені на зниження витрат суб'єкта господарювання. Доведено, що це ефективний процес забезпечення життєдіяльності підприємств на довготривалу перспективу, досягнення необхідного рівня збалансування внутрішнього середовища підприємства під впливом факторів зовнішнього середовища. Розкрито причини прийняття рішень про організаційно-економічну модернізацію підприємства, що дозволило визначити основні завдання модернізації підприємств і сформувати класифікацію типів модернізації з метою впровадження ефективного механізму управління. Визначено цілі здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств: для підвищення загальної конкурентоспроможності підприємства (поштовх для покращення економічних показників розвитку та діяльності підприємства); для економії витрат на одиницю продукції (здійснюється з метою зменшення витрат поточної діяльності підприємства); економічно доцільна модернізація (відповідність підприємства вимогам ринку в умовах процесу європейської інтеграції, наслідувати приклад модернізаційного паттерну підприємств галузі); призводить до економічного або соціального розвитку підприємства. З позиції вдосконалення процесу в спектрі економіки - це стійке економічне зростання підприємств, що зумовлює економічний розвиток країни.

Типова системна модель промислового підприємства, як об'єкта дослідження для цілей модернізації, дозволяє стверджувати, що для виробничої підсистеми розробляється власний варіант сценарію модернізації з метою перетворення підприємства. Інші підсистеми підприємства дієво працюють на засадах уніфікованих прикладів, що забезпечує певну сполучність підприємств в умовах зміцнення інституційних основ ринкової економіки. Тому, для пріоритетного вирішення комплексної задачі організаційно-економічної модернізації запропоновано внутрішній механізм підприємства – створення інтегрованої

технології управління з охопленням найбільш важливих системоутворюючих компонентів: управління якістю, управління інформацією, управління витратами.

У дисертації окреслені об'єкти модернізації підприємства (рис.1).

Рис.1. Об'єкти модернізації підприємств

Декомпозиція проблеми підприємств при реалізації стратегії розвитку показала, що реалізація принципів системного підходу модернізації підприємств забезпечує їх фінансово-економічну стабільність та високу конкурентоспроможність продукції підприємств. Організаційно-економічна модернізація як сукупність процесів при повній їх взаємодії в рамках системи дозволяє підвищити ефективність роботи підприємства за рахунок оптимізації внутрішніх та зовнішніх ланцюжків взаємних зв'язків, відповідно покращуючи роботу зворотних зв'язків. Як процес, модернізація відрізняється від інших тим, що вона за визначений період часу має послідовність дій, націлених на досягнення кінцевого, вимірного і конкретного результату. Ідентифікація модернізації включає наступні етапи: визначення політики і завдань організації; визначення стратегічних цілей організації; визначення процесів організації; визначення послідовності процесів; визначення порядку аналізу і розрахунку ефективності модернізації; визначення документації по процесам.

Виявлено, що базовими вимогами до впровадження модернізації, як основного процесу на підприємстві стають: а) здатність до швидкої і ефективної обробки одержуваної інформації, професійного їх аналізу для створення необхідних передумов до формування цілей, ідей і оцінці потенціалу підприємства; б) здатність до оперативного та якісного збору інформації про стан як внутрішньої системи – підприємства, так і зовнішніх сполучених систем – ринку присутності, суміжних ринків і сфер; в) здатність до професійної, обґрунтованої постановки цілей, адекватних поточним і прогнозним умовам ринкового середовища, відповідних реальному потенціалу в кожен наступний період часу; г) здатність до ефективного

управління кадрами, обумовлену чинником швидкозмінливих умов, а, отже, цілей і завдань підприємства; д) наявність механізму формування, прийняття та виконання управлінських рішень, що забезпечує взаємозамінну, інтерактивну реакцію на проведені дії (мобільність і реактивність системи управління); е) здатність до побудови цілісної системи організації управління підприємством, основу якої складає управління цілями (проектами), а не виробничим потенціалом підприємства. Визначення модернізації полягає в оптимальній організації управління підприємством як мережею взаємозв'язаних між собою процесів. Модернізація вибудовує процес управління виробництвом в єдиний логічний ланцюг, а головним критерієм ефективності впровадження є задоволеність споживачів. Сформульовано, що за ступенем оновлення об'єктів організаційно-економічна модернізація розподіляється на елементну (модернізація за окремими елементами: система управління підприємством, інфраструктура, диверсифікація виробництва, обладнання, виробнича, логістична система, дематеріалізація, технологічний процес) та комплексну (програма модернізації, яка зумовлює системну зміну модернізуємих об'єктів). У результаті здійснення модернізації досягається ефект стійкості економічної системи, яка є закономірністю трансформаційних процесів на підприємстві та пов'язана з істотним впливом суб'єктної та об'єктної взаємодії.

Доведено, що в умовах зміцнення інституційних основ ринкової системи господарювання організаційно-економічна модернізація підприємств є процесом якісного перетворення, формування їх сучасного типу, подолання економічної та технологічної відсталості, оновлення реального капіталу, а також сприяння вагомим змінам у системі менеджменту підприємства. Виявлено та розкрито особливості та джерела сталого розвитку підприємств, тобто їх здатність забезпечити цільові зміни організаційних і економічних показників у межах певної зони стійкості під впливом мінливого середовища. Зазначено, що модернізація підприємств як об'єктивна закономірність без цілеспрямованого регулювання та концентрованої підтримки держави не буде інтенсивною, системною, приречена до зниження темпів оновлення капіталу підприємств та його ресурсів.

У розділі 2 «Методологія організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості» конкретизовано методологічні засади організаційно-економічної модернізації підприємств як процесу розвитку, систематизовано складові, сформульовано структурно-логічний підхід в контексті взаємозв'язку макро- та макрорівнів.

Організаційно модернізація розглядається як процес розвитку. Зазначено, що зміна стану не є процесом розвитку, а основний зміст категорії складається із суттєвих змін у функціонування самого об'єкту. Функціонування є рухом у стані одного і того ж рівня, але пов'язане лише з перерозподілом елементів, функцій та зв'язків об'єкту, а розвиток є виявлення та актуалізація потенціалу, зміна стану, підґрунтя якого базується на неможливості збереження існуючих форм функціонування. Розвиток визначено як спрямовані, якісні, необоротні зміни, обумовлені, перш за все, протиріччям системи. Це - концепція якісної модернізації підприємств, процесу трансформації реальної дійсності. Відповідно елементи методології організаційно-економічної модернізації підприємств розподілені на практичний інструментарій дослідження – моделі, алгоритми, методики та методи,

прийоми; концепції як теоретична основа дослідження та загальні наукові дослідження – принципи, положення, закономірності, підходи та закони.

Визначено, що загальними рисами організаційно-економічної модернізації підприємств в умовах глобалізації є: системний, планомірний, цілеспрямований процес розвитку підприємства; має висхідний вектор, збільшує ефективність господарської та виробничої діяльності підприємства; за своїм предметом поділяється на модернізацію форми та якості; здійснюється з метою вдосконалення об'єктів модернізації; проводиться з мінімальним ризиком та можливостями втрат; реалізується в будь-який сприятливий для підприємства період (короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий); системний процес, де зміна одного фактора системи визначає зміни в інших факторах та фрагментах; прогресивний процес, що спонукає до зміцнення економічної безпеки підприємства. Аргументовано, що система факторів промислового підприємства являє собою єдність внутрішніх факторів господарюючого суб'єкта (управління та економічних ресурсів), які знаходяться у тісній взаємодії з факторами зовнішнього середовища. Доведено, що головні напрями підвищення ефективності здійснення модернізації підприємств харчової промисловості є джерелом збільшення виробництва економічного ефекту в розрахунку на одиницю сукупних витрат живої та уречевленої праці. Визначено взаємопов'язані поняття, такі як направлення та форми модернізації, де направлення характеризують процес по відношенню до об'єкта модернізації, до яких віднесено:

- 1) модернізацію підприємств харчової промисловості як цілісної системи;
- 2) формування нового типу підприємств, які відповідають ринковим умовам функціонування;
- 3) модернізацію підприємств, об'єднаних у формі виробничих комплексів, холдингів, корпорацій, фінансово-промислових груп, ТНК;
- 4) модернізацію ринкової інфраструктури, де функціонує підприємство.

Визначено, що організаційно-економічна модернізація за способом її реалізації та технології розробки може бути: 1) така, що здійснюється через аутсорсинг; 2) така, що забезпечується власними силами підприємства. З метою систематизації виокремлено складові організаційно-економічної модернізації підприємств (рис.2).

Рис.2. Систематизація складових організаційно-економічної модернізації

Структурно-логічний підхід до організаційно-економічної модернізації підприємств в контексті зв'язку макро- і мікрорівнів доводить, що успішність реалізації стратегії модернізації підприємств значною мірою залежить та визначатиметься макроекономічними параметрами розвитку економіки країни, податковою та бюджетною політикою держави, а також грошово-кредитною, оскільки це важелі державного регулювання економіки, які здатні суттєво вплинути на стрімкий розвиток підприємств харчової промисловості.

Організаційно-економічна модернізація підприємств зумовлює якісні зміни у системі їх управління (у зв'язку із адаптацією до зовнішнього середовища). Зауважено, що економічна модернізація має дві складові: а) об'єктивну, як сукупність ресурсів; б) суб'єктивну, як здатність і прагнення співробітників до їх продуктивного використання. Доведено, що сутність економічної модернізації є здатністю підприємства як системи, динамічною за характером дій, має не тільки швидко відповідати на всі невизначеності впливу зовнішнього середовища, але й опосередковано формує його розвиток, реагує на зміни у його функціонуванні та одночасно формує їх взаємодію. Запропоновано визначити поняття «економічний потенціал» через здатність підприємства як системи, яка в будь-який момент часу адекватно реагує на комплексні зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, формує чітку взаємодію або зв'язок між ними – при якій одне явище (процес), що є причиною, за наявності певних умов неминує породжує інше явище (процес), що є слідством (або дією). Саме такий каузальний зв'язок представлено на рис.3.

Рис.3. Каузальний зв'язок модернізації підприємства

Процес модернізації представляє собою комплексний системний процес перетворення як економічної, так і організаційної системи. Система ресурсного забезпечення модернізації включає групування форм ресурсного забезпечення, яка відтворює взаємодію видів фінансових та не фінансових ресурсів, їх мобілізацію, відновлення матеріально-речових ресурсів. За результатами проведеного анкетування підприємств харчової промисловості встановлено, що модернізація в посткризовій економіці – це індивідуалізація факторів продуктів виробництва, поява нових технологій, диференціація окремих відтворювальних функцій та пізнання закономірностей реальних процесів їх функціонування.

Модель організаційно-економічної модернізації підприємств передбачає пріоритетом успіху високий рівень власних інвестицій із акцентом на інноваційний

вектор розвитку економіки. Стимулом для організаційно-економічної модернізації підприємств є конкуренція, яка змушує використовувати сучасні методи і технології управління. Доведено, що модернізації підлягають всі процеси і об'єкти, що і є їх кардинальною відмінністю від попередніх форм. Тому, для здійснення моніторингу процесів підприємства розроблено підхід до визначення факторів модернізації підприємства, що пов'язує чинники та стадії виробничо-комерційного циклу. В умовах корпоративної інтеграції підприємств актуальним є питання збалансованості організаційних змін, чисельність яких з появою нововведень швидко збільшується, тому рішення щодо проблеми своєчасного проведення організаційних змін дозволяє забезпечити фінансову стійкість підприємств у період проведення модернізаційних перетворень. Зазначено, що особливістю організаційних циклів є наявність випереджаючих досягнень готовності самого підприємства до оновлень своїх процесів та виробів. Це дозволило формувати механізм збалансованого управління ділової активності на різних стадіях життєвого циклу підприємства (рис. 4).

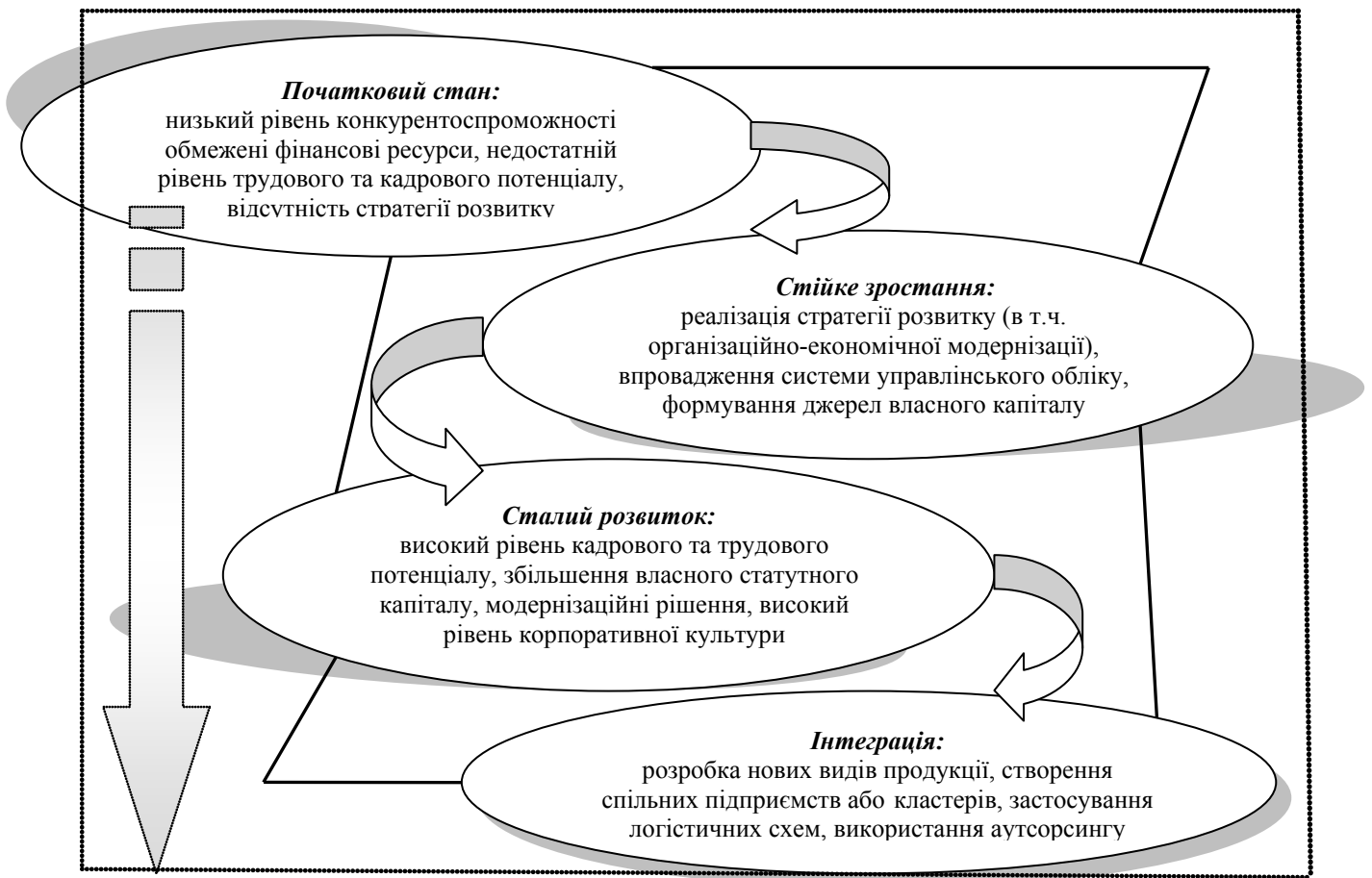

Рис.4. Проведення організаційно-економічної модернізації в залежності від життєвого циклу підприємства

Запропоновано декомпозицію чинників процесу модернізації та обґрунтовано, що взаємодія внутрішніх (ресурсне і фінансове забезпечення, стратегія розвитку підприємства, маркетинг і менеджмент) та зовнішніх (забезпечення сировиною, стан науки та техніки, технологій, попит, рівень доходів населення) чинників дозволяє забезпечити пріоритети стійкого розвитку галузі за умов розширення асортименту продукції, раціонального використання виробничого потенціалу, диверсифікації

виробництва, впровадження інновацій, підтримки екологічної безпеки виробництва (вирішення екологічних проблем) і покращення її якості (задоволення попиту населення на якісні продукти).

У розділі 3 «Становлення організаційно-економічної модернізації підприємств та оцінка стійкості її функціонування у харчовій промисловості» розглянуто стан і тенденції господарювання підприємств харчової промисловості, здійснено аналіз діяльності підприємств харчової промисловості Житомирської області, розглянуто можливі напрями подальшого розвитку підприємств та виокремлено їх головні проблеми.

Як свідчать результати дослідження, підприємства харчової промисловості України в останні роки господарювання забезпечили помітне зростання виробництва продукції, хоча, водночас, зберегли ризик надійного забезпечення населення країни продовольством за доступними для нього цінам. Такі ризики обумовлені, перш за все, низьким рівнем доходів сільськогосподарських товаровиробників в умовах диспаритету цін, різкими стрибками цін на сільськогосподарську сировину та продовольство, нестабільним характером функціонування всього агропродовольчого ринку, значним подорожчанням енергоносіїв та збільшенням частки імпорту продовольчих товарів. Доведено, що характерною особливістю харчової промисловості є те, що більша частина її продукції (80%) відноситься до предметів споживання.

Зазначено, що подолавши спад виробництва у 2008 – 2009 роках, підприємства промисловості наполегливо нарощують темпи обсягів виробництва з окремих видів продукції, а з 2010 року намітилася стійка тенденція зростання виробництва продукції в цілому по промисловості. Протягом аналізованого періоду 2003-2013 рр. суттєво зменшилося виробництво яловичини і телятини морожених на 74,1 % або на 72,5 тис. тонн; яловичини і телятини свіжої – на 66,2 %, або на 123,2 тис. тонн; виробів хлібобулочних – на 33,2 %, або на 775 тис. тонн; свинини мороженої – на 43,9 %, або на 8,3 тис. тонн; виробів кондитерських з цукру без вмісту какао – на 31,1 % або на 91 тис. тонн. Втім, більше ніж у 6 разів збільшилося виробництво води натуральної мінеральної негазованої; майже у 4 рази - соків купажованих натуральних; майже в 3 рази – свинини свіжої чи охолодженої, коньяків і бренді та олії соняшникової нерафінованої. Динаміка виробництва інших видів продукції харчової промисловості також була позитивною за такими видами, як вироби ковбасні (на 8,5 %), соки натуральні (на 94,9 %), маргарин і аналогічні продукти (на 13,2 %), молоко оброблене рідке (на 49,0 %), сир свіжий неферментований та сир кисломолочний (на 45,1 %), печиво солодке і вафлі (на 42,6 %), шоколад та інші продукти готові з вмістом какао (на 61,5 %), горілка та інші міцні спиртві напої (на 4,9 %), пиво солодове, включаючи пиво безалкогольне (на 61,2 %), напої безалкогольні (на 0,8 %), води натуральні мінеральні газовані (на 11,7 %).

Встановлено, що населення України намагається за рахунок більш економічно доступних продуктів харчування забезпечити власні енергетичні потреби організму. Про це свідчать дані розрахунків, які показують, що споживання олії населенням збільшилося, порівнюючи 2013 рік з 1990 роком, на 14,7 %; цукру та хлібопродуктів – зменшилось відповідно на 26,0 % (74,0 %) і 23,4 % (76,6 %). Збільшилося споживання дешевих продуктів харчування: овочів у 2012 році на 54,9 %, що

перевищує рекомендовані норми. Як і в минулі роки, фактичне споживання картоплі та олії значно перевищує раціональну норму, що є фактом незбалансованого харчування. А зменшення відбулося у споживанні м'яса та м'ясопродуктів (82,1 %), молока та молокопродуктів (59,2 %) на 17,9 % та 40,8 % відповідно. Тому, зміни в поведінці споживачів обумовлені зниженням рівня споживання продуктів харчування (табл. 1). Оптимальним вважається становище коли коефіцієнт співвідношення між раціональним та фактичним споживанням дорівнює одиниці.

Таблиця 1

Динаміка обсягу річного споживання основних продуктів харчування населенням України за 1990 – 2013 рр., кг

Продукт харчування	Норма споживання МОЗ	РІК							Відношення 2013 р. до 1990 р., %
		1990	1995	2000	2005	2010	2012	2013	
М'ясо та м'ясопродукти	80,0 - 85,0	68,2	38,9	32,8	39,1	52,0	54,4	56,0	82,1
Молоко та молокопродукти	360,0 - 380,0	373,2	243,6	199,1	225,6	206,4	214,9	221,0	59,2
Хлібопродукти	110,0	141,0	128,4	124,9	123,5	111,3	109,4	108,0	76,6
Овочі	107,0	105,2	96,7	101,7	120,2	143,5	163,4	163,0	154,9
Цукор	38,0	50,0	31,6	36,8	38,1	37,1	37,6	37,0	74,0
Олія	7,0	11,6	8,2	9,4	13,5	14,8	13,0	13,3	114,7

Підприємства харчової промисловості мають цілу низку специфічних особливостей, серед яких найбільш вираженою є жорстка конкуренція з закордонними постачальниками. Доказано, що модернізація підприємства як комплексний загальний процес повинна складати єдину систему, спрямовану не лише на отримання прибутку, але й на задоволення потреб споживачів через створення для них споживчої цінності запропонованого товару. Вважаємо концептуальним шляхом для стабілізації та посилення забезпечення ефективної діяльності підприємств, а також поштовхом для подальшого зростання економічного розвитку здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств, яка органічно враховує взаємозв'язок і зацікавленість в результаті на всіх рівнях функціонування та стадіях життєвого циклу підприємства.

Виявлено негативні риси, які притаманні підприємствам харчової промисловості в умовах посткризового розвитку: наявність великої кількості недозавантажених виробничих потужностей; необхідність постійного оновлення конкурентних видів продукції та асортименту; диспаритет цін на сировину, засоби виробництва та готову продукцію; слабе володіння менеджерами сучасними методиками управління; відносно низький рівень заробітної плати робітників; незабезпеченість якісною сировиною (або її велика вартість через велику низку посередників); постійне збільшення цін на енергоносії та залізничні перевезення; високі відсотки за користування кредитами; дефіцит власних фінансових ресурсів; недотримання контролю безпеки харчової продукції і, як наслідок, вміст у ній небезпечних і шкідливих речовин.

Результати дослідження дозволили констатувати високий рівень фізичного і морального зносу основних засобів підприємств харчової промисловості (табл.2),

що обумовило падіння важливих техніко-економічних показників господарської діяльності, включаючи фондівіддачу та рентабельність виробництва.

Таблиця 2

Показники діяльності підприємств харчової промисловості
України за 2008-2013 рр.

Показники	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Вартість основних засобів (на кінець року), млн.грн.	72957	80367	89453	93893	105624	116776
Ступінь зношеності основних засобів, %	44,9	44,7	45,1	45,8	47,2	48,5
Коефіцієнт оновлення основних засобів, %	11,6	8,7	7,2	2,0	8,5	8,1
Коефіцієнт вибуття основних засобів, %	5,4	7,3	5,5	9,7	3,6	4,3
Фондоемність (вартість основних засобів на 1 грн. реалізованої продукції), грн.	0,48	0,49	0,45	0,42	0,40	0,43

У рамках дослідження проведено анкетування 47 підприємств харчової промисловості, де питома вага підприємств Житомирської області складає 89%. Зауважимо, що аграрне спрямування економіки регіону має значний потенціал для розвитку підприємств. Виробництво найважливіших видів промислової продукції підприємств харчової промисловості по області у 2013 році щодо 2012 року склало: яловичини і телятини – 95,1 %; свинини свіжої та охолодженої – 85,5 %; ковбасних виробів – 106,1 %; молока обробленого – 115,6 %; масла вершкового – 98,1 %; спредів та сумішей жирових – 101,8 %; продуктів кисломолочних – 118,3 %; борошна – 101,0 %; виробів хлібобулочних – 94,6 %; цукру бурякового, у т. ч. кристалічного, – 87,0 %. Якщо порівняти індекс споживчих цін грудня 2013 до грудня 2012 року, то ми бачимо, що він становив 99,4 %. Зазначено, що підприємства харчової промисловості області мають проблеми із функціонуванням виробничої інфраструктури. Сформульовано, що для ефективного функціонування підприємств харчової промисловості Житомирської області доречним є розвиток їх інформаційно-консультаційної діяльності, які спрямовані на вдосконалення практичних навичок дійового господарювання. За таких умов індикатором розвитку є відсоток підприємств харчової промисловості, що охоплені інформаційними та консультаційними послугами, в тому числі соціально спрямованими на працівника. Наступним індикатором визначено розвиток інноваційного забезпечення підприємств: підвищення безпечності виробничого процесу, дематеріалізація, конкурентоспроможність та забезпечення умов для підвищення соціальних стандартів працівників підприємств. Очевидно, що для подальшого поширення інноваційної діяльності необхідно впровадити наступні заходи шляхом дієвої державної підтримки: розробити проекти інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості (базуються на принципах сталого розвитку); посилити розробки та впровадження перспективних вітчизняних технологій виробництва та прискорити НДР; налагодити взаємодію з іноземними партнерами-підприємствами з метою використання їх сучасного та авангардного досвіду; створення відповідного інституційного базису для формування системи продукування інновацій; формування ґрунтовної інфраструктури інноваційної діяльності підприємств; використання нових енергогенеруючих систем, енергозберігаючих технологій, відновлюваних джерел енергії, що зорієнтовані на специфіку харчової промисловості.

Підкреслимо, що сільськогосподарські підприємства області з метою продуктивного розвитку повинні забезпечити раціональне використання природно-ресурсного потенціалу землі (відтворення навколишнього природного середовища за умов раціонального споживання не поновлюваних природних ресурсів, збереження його різноманіття). Тоді індикаторами розвитку використання природно-ресурсного потенціалу стають уведення економічного стимулювання підприємств за екологічнобезпечне, раціональне землекористування, збереження родючості ґрунтів, введення штрафних санкцій за погіршення їх якісних показників; чіткого дотримання науково обґрунтованого співвідношення земельних угідь та сівозмін; збереження біорізноманіття, розвиток органічного виробництва, відтворення зруйнованих екосистем та ефективного контролю за їх дотриманням. Для досягнення мети таким підприємствам у своїй діяльності рекомендовано: а) запровадити режим економії природних ресурсів; б) економічно стимулювати раціональне використання земель й охорони їх від негативних наслідків виробничої діяльності, здійснити заходи щодо збереження і відтворення родючості ґрунтів; в) запровадити сучасну екологічнобезпечну техніку та ефективні технології; г) оптимізувати розміщення виробництва сільськогосподарських підприємств з метою послаблення екодеструктивного впливу та раціонального використання природних ресурсів; д) використовувати систему землекористування, яка передбачає підвищення якісного стану земель, застосування контурно-меліоративної організації, відтворення й збереження родючості ґрунтів у сільськогосподарських підприємствах різних форм власності та господарювання.

У розділі 4 «Механізм проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості в сучасних умовах господарювання» досліджено та конкретизовано зміст категорії «механізм», розкрито сутність кондіціоналізації процесу модернізації, обґрунтовано взаємозв'язок елементів механізму модернізації підприємства, визначено механізм проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості, сформульовано фінансовий механізм управління інвестиційними ресурсами у процесі здійснення модернізації, запропоновано алгоритм побудови економіко-математичної моделі організаційно-економічної модернізації виробництва продукції підприємств та побудовано авторський модельний підхід до прогнозування організаційно-економічної модернізації виробництва за результатами зрушень у виробництві продукції підприємств.

Доведено, що ключовою задачею проектування механізму модернізації в складі єдиного механізму управління підприємством є створення умов для розвитку та посилення економічного потенціалу підприємства. Сформовано механізм здійснення процесу організаційно-економічної модернізації підприємства, який об'єднує механізми: стратегічного управління модернізації; системного планування; інформаційної взаємодії та структуризації процесу. В межах механізму інформаційної взаємодії автором підкреслено: механізм внутрішньої інформації, що дозволяє вчасно діагностувати ефективність організаційно-економічного механізму розвитку модернізації підприємства і його елементів, а також відповідність розвитку загальним стратегічним завданням підприємства; механізм зовнішньої інформації, що акумулює в собі інформацію глобального, загальнодержавного,

галузевого та регіонального характеру, що є базисом для якісного формування системи стратегічних рішень в рамках розвитку та ефективного впровадження модернізації; механізм сучасних розробок, що з метою нарощування потенціалу здатний на базі здобутків науково-технічного прогресу оцінити перспективу їх адаптації для кожного конкретного підприємства.

Розроблено та доведено до стадії практичного впровадження ефективний механізм модернізації, який реалізує здійснення організаційно-економічної модернізації на підприємствах харчової промисловості (рис.5).

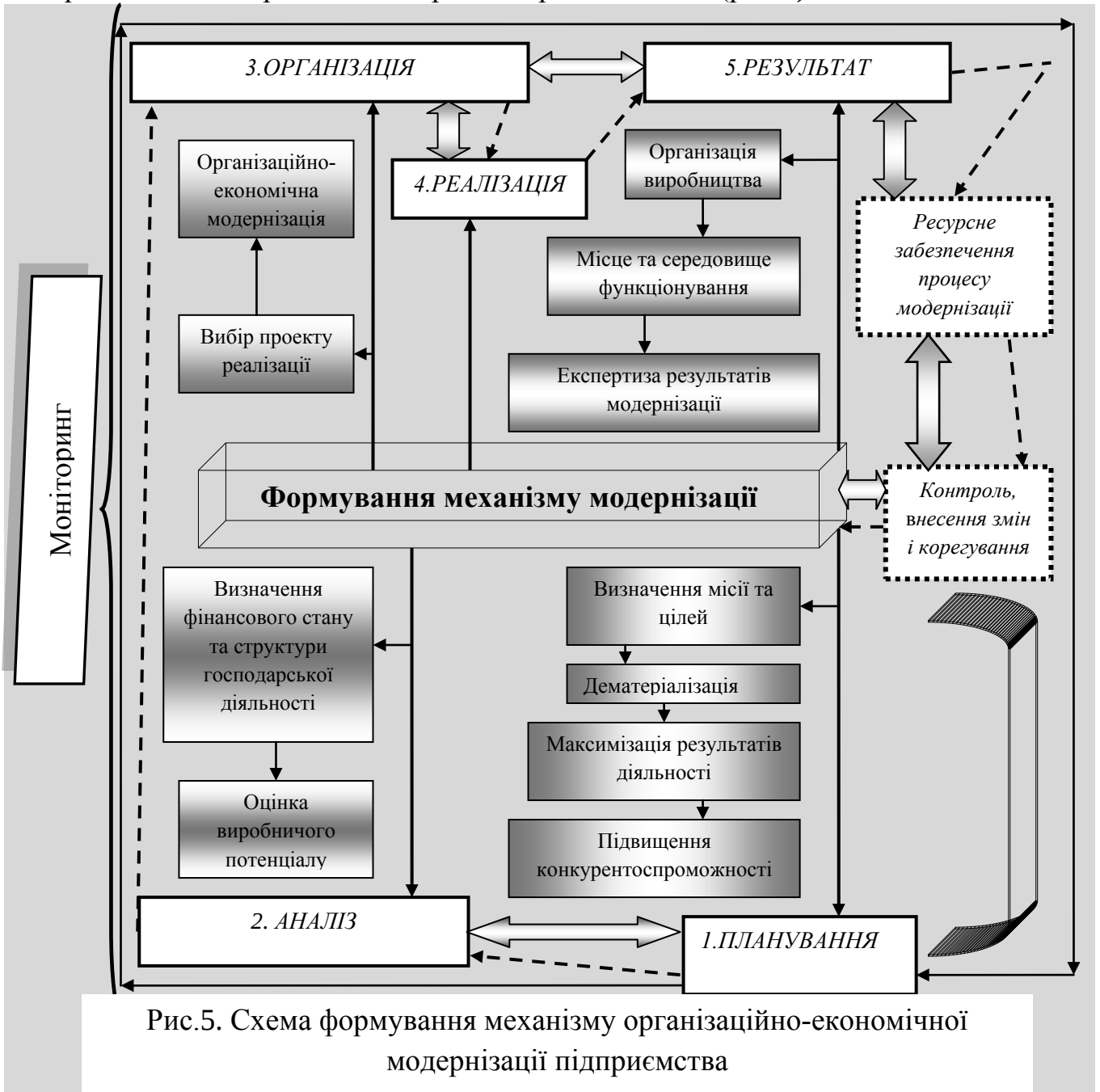

Рис.5. Схема формування механізму організаційно-економічної модернізації підприємства

Механізмом модернізації підприємств є взаємодоповнюючі елементи: виготовлення сировини, підприємницькі методи та способи управління, якість продукції, інформація, інновації тощо. Доведено, що раціональна взаємодія даних елементів здійснюється лише за рахунок їх сполучення, що зорієнтована на підвищення ефективності виробництва, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції та економічного зростання підприємства. Поєднання таких елементів

модернізації як методи економічного, фінансового та організаційного спрямування, інноваційно-інвестиційного характеру, заходи організаційного, економічного, фінансового, маркетингового змісту можливі в атмосфері сприятливого організаційно-економічного, науково-інноваційного та фінансового розвитку підприємства.

З метою раціонального використання інвестиційних ресурсів та їх швидкої окупності запропоновано структурно-послідовну модель управління інвестиційними ресурсами, яка використовується за даними анкетування на окремих підприємствах. За джерелам фінансування процес модернізації підприємств розподілено наступним чином: за рахунок позикового (або залученого) капіталу, на основі бюджетного фінансування, інвестицій, за рахунок власного капіталу та на основі комплексу фінансових ресурсів (їх поєднання).

Динаміка прямих іноземних інвестицій у підприємства харчової промисловості в Україні за 2010-2014 (на початок року) роки представлена на рис. 6. Проаналізовано, що у загальній структурі прямих іноземних інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів найбільшу питому вагу мають інвестиції підприємств, які виробляють напої – 51 %; виробництво інших харчових продуктів (хліба та хлібобулочних виробів, шоколаду, цукру, какао, цукристих кондитерських і макаронних виробів) – 17 %; виробництво олії та тваринних жирів - 12,9 %; молочних продуктів та морозива - 4,95 %; консервування овочів та фруктів, їх переробка - 4,5 %; виробництво тютюнових виробів - 4,45 %; готових кормів для тварин – 2 %; виробництво м'яса та м'ясних продуктів - 1,7 %; виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості - 1,5 %.

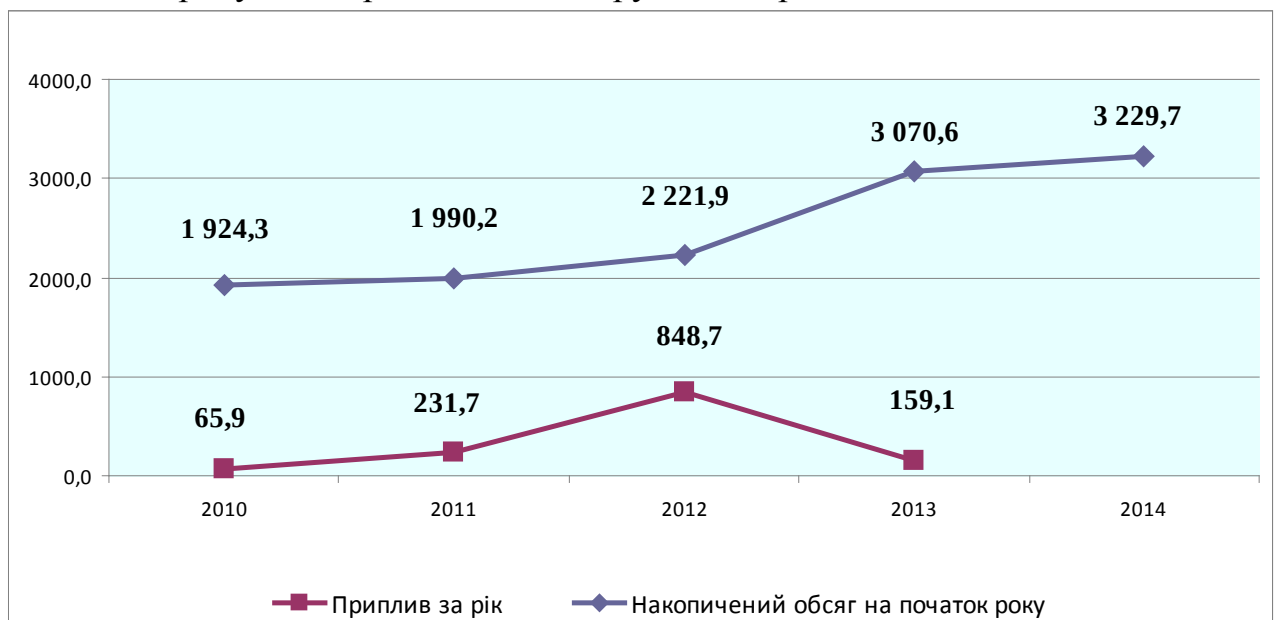

Рис. 6. Динаміка прямих іноземних інвестицій у підприємства харчової промисловості України за 2010-2014 рр., млн.дол. США

В роботі сформульована авторська концепція алгоритму побудови економіко-математичної моделі модернізації виробництва продукції підприємств харчової промисловості, яка виступає теоретичним підґрунтям у розробці ефективних стратегій (сценарію) здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості (рис.7).

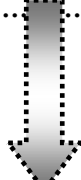
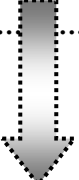
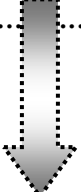
1. Сформуємо економіко-математичну модель процесу на підставі статистичних даних 	$Y_1, X_{10}, X_{11}, X_{12}, \dots, X_{1m}$ – на перший момент часу; $Y_2, X_{20}, X_{21}, X_{22}, \dots, X_{2m}$ – на другий момент часу; $Y_n, X_{n0}, X_{n1}, X_{n2}, \dots, X_{nm}$ – на момент часу з номером n .	Тоді лінійна багатовфакторна модель регресії: $y_i = b_0 x_{i0} + b_1 x_{i1} + b_2 x_{i2} + \dots + b_m x_{im} + \varepsilon_i,$
2. Використаємо матричну символіку у вигляді: 	$X = \begin{pmatrix} X_{10} & X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1m} \\ X_{20} & X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2m} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ X_{i0} & X_{i1} & X_{i2} & \dots & X_{im} \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ X_{n0} & X_{n1} & X_{n2} & \dots & X_{nm} \end{pmatrix}$	$Y = \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \dots \\ y_i \\ \dots \\ y_n \end{pmatrix} \quad b = \begin{pmatrix} b_0 \\ b_1 \\ \dots \\ b_j \\ \dots \\ b_m \end{pmatrix} \quad \varepsilon = \begin{pmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \dots \\ \varepsilon_i \\ \dots \\ \varepsilon_n \end{pmatrix}$
3. Виявлення мультиколінеарності 	для перевірки нульової гіпотези обчислюється значення χ^2 -критерію $\chi^2 = - \left[n - 1 - \frac{2(m+1)+5}{6} \right] \ln(\det R)$	для перевірки іншої нульової гіпотези обчислюється значення t -статистики Ст'юдента $t_{ij} = \frac{r_{xixj} \sqrt{n-p}}{\sqrt{1-r_{xixj}^2}}$
4. Застосуємо метод головних компонент 	матриця головних компонентів визначається виразом: $Z = X^* A,$ де X^* – матриця нормалізованих значень факторів; A – матриця значень власних векторів	Власні вектори повинні задовольняти умовам: $a_j^T a_k = \begin{cases} 0, & j \neq k, \\ 1 & j = k. \end{cases}$ Головні компоненти мають відповідати умовам: $\sum_{i=1}^n Z_{ij} = 0, \quad \frac{1}{n} Z_j^T Z_k = \begin{cases} \lambda_j, & k = j, \\ 0 & k \neq j. \end{cases}$
5. Перевіряємо наявність аномальних рівнів використовуючи метод статистичних сукупностей Ірвіна 	$\lambda_i = \frac{ y_i - y_{i-1} }{\sigma_y}, \quad i = 2, 3, \dots, n$	де середньоквадратичне відхилення часового ряду σ_y відповідає виразу $\sigma_y = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}{n-1}}$
6. Виявимо та вилучимо сезонну компоненту, використавши ітеративний метод Четверикова	на першому етапі значення показника згладжується ковзною середньою з періодом $m = 5$	отримано вихідні дані $u_{2i} = y_i - v_{2i} \sigma_{2r} k$ без сезонної компоненти
7. Встановлюємо наявність тенденції економічного показника застосовуючи метод перевірки різниць середніх рівнів 	обчислюються вибіркові середні значення та вибіркові дисперсії за виразами: $\bar{y}_1 = \frac{\sum_{t=1}^{n_1} y_t}{n_1} \quad \sigma_1^2 = \frac{\sum_{t=1}^{n_1} (y_t - \bar{y}_1)^2}{n_1 - 1}$ $\bar{y}_2 = \frac{\sum_{t=n_1+1}^{n_1+n_2} y_t}{n_2} \quad \sigma_2^2 = \frac{\sum_{t=n_1+1}^{n_1+n_2} (y_t - \bar{y}_2)^2}{n_2 - 1}$	обчислюється значення статистики Ст'юдента за формулою $t = \frac{ \bar{y}_1 - \bar{y}_2 }{\sigma \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}},$ де середньоквадратичне відхилення різниці середніх σ знаходиться за виразом $\sigma = \sqrt{\frac{(n_1 - 1)\sigma_1^2 + (n_2 - 1)\sigma_2^2}{n_1 + n_2 - 2}}$
8. Попередній вибір моделей методом характеристик середніх приростів 	послідовність значень показника згладжується методом простої ковзної середньої за виразом $y_z = \frac{y_{i-1} + y_i + y_{i+1}}{3}$	знаходяться перші середні $U_i^{(1)} = \frac{y_{i+1} - y_{i-1}}{2}, \quad i = 2, 3, \dots, n-1$ та другі середні прирости: $U_i^{(2)} = \frac{U_{i+1}^{(1)} - U_{i-1}^{(1)}}{2}, \quad i = 3, 4, \dots, n-2,$ а також низка похідних послідовностей

Рис.7. Конструкція економіко-математичної моделі організаційно-економічної модернізації підприємств

Обрано метод статистичних рівнянь залежностей, оскільки він має суттєві переваги порівняно з кореляційно-регресійним аналізом. Економіко-математична модель $Y_{ii}^* = Y_{vax}(1 - BD_{xi}) = 50,1242(1 - 0,0039D_{xi})$ має високий загальний лінійний

зв'язок та високий загальний стійкий зв'язок, що дозволяє стверджувати, що побудована модель повно описує статистичні дані і її можна використати для прогнозування виробництва продукції. Для адаптації модельного підходу прогнозування організаційно-економічної модернізації підприємств за результатами зрушень у виробництві продукції, обрано виробництво цукру білого кристалічного підприємствами Житомирської області. Науково обґрунтоване економіко-математичне прогнозування виробництва продукції відкриває можливість більш повного врахування вимог економічних законів. Вона забезпечує подолання суперечності між територіальним та галузевим плануванням у контексті конфлікту інтересів, роз'єднаності заводів та бурякосіючих господарств, що, звісно, стримує інтеграцію та галузевої регіональної замкнутості підприємств, які спрямовані на одноосібне (або відокремлене) ведення господарської діяльності. Для апробації модельного підходу обрано підприємства з виробництва цукру білого кристалічного. Деталізована конструкція застосовування модельного підходу до прогнозування наведена на рисунку 8.

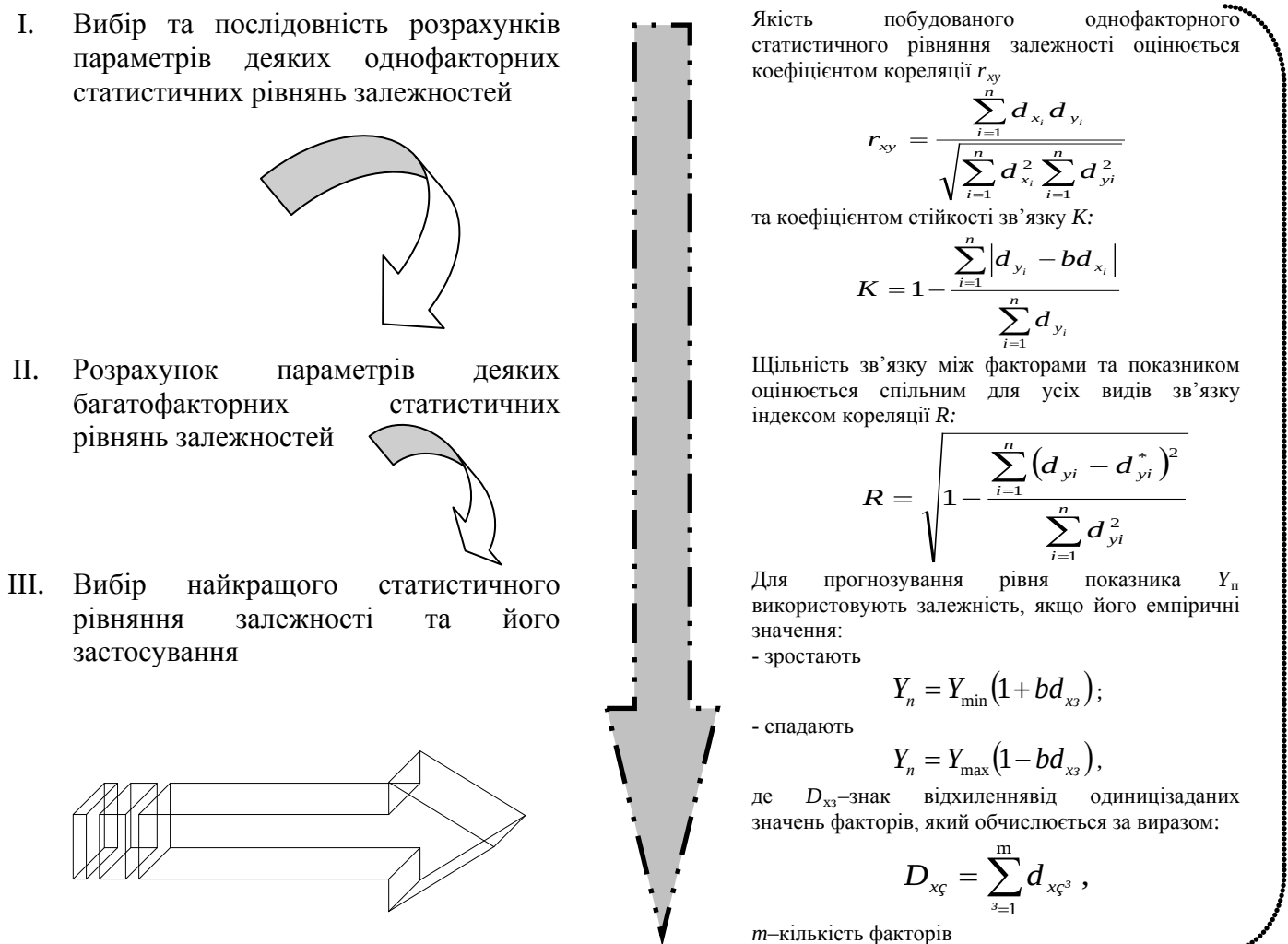

Рис.8. Каскад структури модельного підходу до прогнозування організаційно-економічної модернізації підприємств

Використання модельного підходу забезпечило системний процес в управлінні підприємством у контексті проведення організаційно-економічної модернізації та дозволило спрогнозувати виробництво максимально можливого обсягу виробництва

продукції на довгострокову перспективу. В основу моделі покладено п'ять факторів, які за результатами анкетування заводів зазначеної галузі, визначені як головні для їх організаційно-економічної модернізації або економічного зростання, а саме: потужність цукрових заводів, коефіцієнт виробництва або вилучення цукру, виробництво цукрових буряків, посівна площа цукрових буряків та їх урожайність. У результаті дослідження отримано програму, за якою розраховуються прогнозні значення даних факторів при необхідному (заданому) обсязі виробництва підприємствами цукру білого кристалічного (обраховує необхідні для реалізації в заданому періоді (або фазі) значення даних факторів або показників).

За результатами зрушень у виробництві продукції підприємств цукрової промисловості Житомирської області та у відповідності до сформованого модельного підходу здійснено прогноз виробництва продукції до 2018 року. У виготовленні цукру з цукрового буряка на Україну припадає 15 % по відношенню до виробництва в ЄС. Виготовлення бурякового цукру в розрахунку на 1 га посівів цукрових буряків в Україні – 4,3 т/га, або в 2,3 раза нижчий, ніж в ЄС - 9,9 т/га. Зокрема, в 2,6 раза нижче, ніж у Франції, - 11,2 т/га, або в 2,9 раза менший порівняно з Нідерландами, - 12,3 т/га відповідно. Площа під цукровими буряками в нашій державі становить понад 35 % посівів даної сировини в країнах ЕС, а також суттєво відрізняються і показники ефективності господарювання бурякоцукрового комплексу.

Вважаємо як альтернативу перехід цукрових заводів на більш дешеві види палива за рахунок застосування сучасних технологій. У результаті прогнозування встановлено, що для підприємств даної галузі найбільш вагомими факторами прийняті за найкращі в моделі є x_3 (врожайність цукрових буряків), x_2 (виробництво цукрових буряків), x_5 (потужність цукрових заводів), та x_1 (посівна площа цукрових буряків, а фактор x_4 (коефіцієнт виробництва) незначно впливає на рівень виробництва цукру білого кристалічного.

У розділі 5 «Сценарій удосконалення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості в умовах результативних змін» розглянуто шляхи та обґрунтовано диверсифікацію виробництва молокопереробних підприємств, запропоновані індикатори результативності здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств, визначено дематеріалізацію виробництва як інструмент модернізації підприємств, здійснена оцінка рівня волатильності цін зовнішнього та внутрішнього ринку.

Оцінка економічної ефективності здійснення модернізації на підприємстві складається з двох складових: ефективність, що пов'язана власне з впровадженням процесу, та ефективність, що пов'язана з ринковою діяльністю по реалізації результатів виробництва. Фундаментом для експертної оцінки ефективності її впровадження стало проведене анкетування 47 керівників підприємств харчової промисловості, з яких майже 81% визначають та дотримуються класичного формулювання та розглядають модернізацію як оновлення, поліпшення об'єкта, приведення його у відповідність до сучасного стану з новими вимогами і нормами. Проте, вони асоціюють його з оновленням лише технологічної складової виробництва і лише 12% з організаційними, економічними якісними та кількісними змінами.

Значимість фінансових перешкод для модернізації підтверджують відповіді респондентів, пов'язаних з ризиками, в тому числі з невизначеністю економічної ситуації в країні, невизначеністю вигоди від модернізації та високим економічним ризиком. Аналіз бальної оцінки вагомості факторів, які перешкоджають модернізації підприємств харчової промисловості (за ранжируванням по зменшенню балів у відповідях) свідчить: нестача власних грошових коштів, відсутність державної фінансової підтримки модернізації, невизначеність ситуації в країні, невизначеність економічної вигоди від організаційно-економічної модернізації, присутній економічний ризик, нестача інформації, недостатність кваліфікованих кадрів на підприємстві, тривалий термін окупності, низький потенціал підприємства, низька купівельна спроможність споживача на нові товари, нестача інформації про нові технології виготовлення. Більше третини керівників визнають, що залучення на підприємства інвестицій (як внутрішніх, так і зовнішніх) спроможне забезпечити лише часткові удосконалення, що, втім, відповідає їх оцінками потреби у впровадженні організаційно-економічної модернізації. Привертає увагу те, що на 7% підприємств не забезпечується збереження існуючого технологічного рівня виробництва, тобто відбуваються процеси технологічної деградації через неможливість їх використання на повну потужність (відсутність сировини). Практично на більшій частині підприємств галузі залучені інвестиції (як капітал) виконують компенсаторну функцію підтримки виробництва на існуючому технологічному рівні, а не відіграють роль інструменту розвитку модернізації. Вагомість запровадження організаційно-економічної модернізації на підприємстві обумовлюється тим (за результатами анкетування), що в підсумку воно одержує: а) процес управління, що забезпечує захист виготовленої харчової продукції від існуючих і потенційних ризиків; б) зростання і зміцнення довіри кінцевих споживачів, зацікавлених осіб і органів, приймаючи, таким чином, значну конкурентну перевагу як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках; в) зниження собівартості виробництва за рахунок скорочення витрат на виявлення та усунення небезпечної для споживача продукції; г) забезпечення запуску запланованих диверсифікаційних процесів; д) економічну користь внаслідок зниження витрат, пов'язаних з попередженням випуску недоброякісної (неконкурентної) харчової продукції.

Автором запропонована методика оцінювання рівня результативності здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств, яка дозволяє вирішити таку задачу, без якої унеможлиблюється розробка раціональних управлінських рішень керівництва підприємств. Дана методика дозволяє швидко і об'єктивно отримати картину положення підприємства; постійно проводити моніторинг діяльності підприємства, як в цілому, так і за окремими структурними елементами модернізаційного потенціалу; виявляти сильні і слабкі сторони діяльності підприємства; оперативно реагувати на часткові проблеми в діяльності підприємства. За умови використання математичних підходів до визначення вагових коефіцієнтів структурних елементів модернізаційного потенціалу підприємства дозволяє нівелювати суб'єктивізм з боку експертів.

У роботі запропоновано проект диверсифікації виробництва молокопереробних підприємств як активної стратегії розвитку підприємства, що є специфічною

формою її втілення та реалізації. Ефективність процесу оновлення продукції методом диверсифікації на підприємствах харчової промисловості визначається раціональністю обраного методу переходу на виробництво їх нових виробів. Характер оновлення продукції залежить від ряду факторів: 1) наявні в розпорядженні підприємства ресурси, які можуть бути використані для організації диверсифікації (капітальні вкладення: виробничі приміщення, виробничі ресурси, фінансові ресурси, обладнання, технологічне оснащення, а також кадрові ресурси); 2) розбіжності ступеню прогресивності освоюваного виробництва виробів та тих, що знімаються з виробництва як неконкурентноздатні; 3) ступінь підготовленості підприємства до освоєння нової продукції (фінансова забезпеченість, комплектність і якість технічної документації, ступінь готовності технологічного устаткування й оснащення, рівень кваліфікаційної підготовки персоналу, наявність додаткових виробничих площ тощо); 4) тип виробництва; 5) попит на продукцію, вироблену підприємством. У сучасних умовах господарювання є реальна необхідність в поліпшенні наявних прийомів реалізації модернізаційних процесів підприємства за допомогою диверсифікації. Тому, оцінка економічної ефективності впровадження в діяльність підприємства диверсифікації складається з двох складових: ефективність, що пов'язана з впровадженням процесу, та ефективність, що пов'язана з ринковою діяльністю по реалізації результатів виробництва безпечної для споживача інноваційної харчової продукції. Сформульовано ризики, які можуть виникнути під час реалізації проекту і заходи щодо їх зниження вказані в таблиці 3.

Таблиця 3

Заходи мінімізації ризиків проекту диверсифікації виробництва
в умовах модернізації молокопереробного підприємства

<i>Вид ризиків</i>	<i>Ймовірність</i>	<i>Можливі наслідки</i>	<i>Методи зниження</i>
Технологічний	Низька	Погіршення якості продукції. Втрати сировини і продукції	Контроль якості та виробничого процесу Висока кваліфікація працівників.
Не досягнуто запланованих обсягів реалізації	Вище середнього	Зменшення коефіцієнта обслуговування боргу за проектом	Активна маркетингова політика. Високий рівень обслуговування. Досконале вивчення вимог споживачів. Попередні домовленості зі споживачами.
Зниження цін на ринку	Середня	Зменшення коефіцієнта обслуговування боргу за проектом	Позичальник має можливість розрахуватися з кредитором за рахунок грошових надходжень поручителя.
Зміна валютного курсу	Середня	Збільшення собівартості виробництва. Зниження обсягів продаж. Зменшення коефіцієнта обслуговування боргу за проектом	Диверсифікація джерел сировини (Європа, Північна Америка, Україна).
Адміністративно-політичний	Середня	Відхилення від ходу реалізації проекту	Чітке дотримання норм закону, наявність всіх необхідних дозволів. Відсутність конфліктів у відносинах з місцевою владою.

Організаційно-економічна модернізація підприємства шляхом диверсифікації виробництва через запуск цехів модифікованих жирів дає нашому проекту переваги щодо збільшення асортименту спеціальних жирів для хлібопекарської, кондитерської, масложирової, молочної промисловості та виробництва морозива з

метою збільшення обсягів реалізації шляхом заміщення на ринку спеціальних жирів імпортного виробництва. Важливою для підприємства є стратегія зниження собівартості продукції, де стимулом для її реалізації є економія на масштабі виробництва та залучення споживачів, для яких ціна є визначальним фактором при купівлі товару. Реалізація даної стратегії вимагає використання не тільки ресурсозберігаючих проектів (дематеріалізації), а й оптимізації підсистеми управління, технології виробництва, зниження витрат виробництва і реалізації продукції. Визначено, що організаційно-економічна модернізація дозволяє нарощувати виробництво матеріальних благ не збільшуючи споживання енергії і сировини, не застосовуючи додаткової робочої сили. Основою такого розвитку підприємств стають модернізаційні процеси - значне зростання продуктивності та підвищення ефективності виробництва. Тому, однією з головних особливостей процесу є прискорення дематеріалізації виробництва, яка проявляється у зменшенні матеріало- та енергоємності. Процес дематеріалізації представляє собою об'єктивний базис формування сучасного постіндустріального суспільства, найважливіший фактор конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

Застосування дематеріалізації на підприємстві призводить до позитивних наслідків: скорочення витрат на виробництво, зменшення тривалості виробництва продукції, рівня запасів, зменшення відходів та браку, зменшується кількість виробничих дефектів. Визначено, що ціллю дематеріалізації виробництва є отримання максимального економічного результату при реалізації необхідної продукції платоспроможному споживачу за допомогою побудови ефективних виробничих систем, які направлені на розвиток здатності підприємства систематично підвищувати продуктивність праці, знижувати собівартість продукції, зниження матеріальних витрат на виробництво одиниці кінцевої продукції, зменшення кількості відходів, впровадження інновативних змін у виробничий процес. Детальне вивчення та аналіз дематеріалізації виробництва показав позитивні наслідки її використання на підприємствах харчової промисловості завдяки прогнозованому покращенню якості кінцевої продукції при застосуванні організаційно-економічної модернізації. Як свідчать результати дослідження, практично третина продовольства, що виробляється підприємствами харчової промисловості в Україні для споживання населенням, втрачається, викидається або псується, а разом із ним і природні ресурси, які використовуються для виготовлення. У розвинутих країнах швидко зростає споживання їжі, порівняно до країн, що розвиваються, попри скорочення ресурсів рослинної їжі та риби. Тому, екологічна криза планети дедалі диктує критичне зростання ціни на продукти харчування. Доведено, що волатильність цін та їх зростання є двома різними подіями, які між собою взаємопов'язані, впливають на добробут людей та продовольчу безпеку країни.

Використання запропонованих заходів буде сприяти доцільному, раціональному здійсненню організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості.

ВИСНОВКИ

У дисертації поставлено та вирішено актуальну наукову проблему, яка полягає у розробці теоретико-методологічних і методичних підходів до дослідження процесу організаційно-економічної модернізації в системі управління підприємств

харчової промисловості. За результатами дослідження автор прийшов до наступних висновків, які мають теоретичне, методологічне, прикладне значення та зводяться до наступного:

1. На основі узагальнення теоретичних підходів розвинені теоретичні положення теорій модернізації та надано визначення загальних понять «модернізація», «модернізація підприємства», «організаційно-економічна модернізація», «економічний потенціал», «модернізаційний потенціал», «механізму модернізації», «дематеріалізація виробництва».

2. Запропонована робоча гіпотеза про специфічність здійснення організаційно-економічної модернізації на сучасному етапі розвитку економіки, яка є сукупністю науково обґрунтованих організаційних та економічних рішень в системі їх управління з розвитку інструментарію та методології модернізації підприємств.

3. Ґрунтуючись на дослідженні теоретичного матеріалу з проблеми дисертації, доведено, що модернізацію варто досліджувати на трьох рівнях: мезорівень - оновлення активної частини основних засобів, пертурбація поколінь техніки; макрорівень - розвивається на засадах зміни та раціоналізації лідируючих технологічних укладів і сукупності базисних інновацій; мікрорівень - комплексний процес трансформації, вдосконалення існуючих методів виробництва та управління, розробка та впровадження нових видів продукції, введення нових виробничих потужностей, перебудова організаційної системи, підготовка високопрофесійних наукових, інженерно-технічних та робітничих кадрів підприємства.

4. Визначено механізм проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості як комплекс заходів, що характеризується набором специфічної взаємодії зв'язків, що зобов'язані враховувати заплановані, контрольовані та організовані виробництвом зміни в галузі структури організації, виробничих процесів і вирішувати проблеми забезпечення та ефективного здійснення модернізації підприємства. Сформульована і обґрунтована есенція механізму модернізації підприємства як система взаємопов'язаних організаційних та економічних елементів, орієнтована на виконання цілей здійснення ефективної модернізації підприємства, що відображає підвищення вимог до організаційних, правових та економічних методів управління. За своєю структурою механізм організаційно-економічної модернізації підприємства визначено автором у вигляді сукупності організаційно-економічних компонент як форм і методів господарювання: економічний інтерес, матеріальне стимулювання, планування, ціноутворення, управління якістю продукції, інноваційна діяльність, організаційна структура, які перебувають у системному взаємозв'язку, утворюють єдине ціле і орієнтовані на основі раціонального використання виробничих ресурсів та обліку сформованої нової економічної ситуації на сталий розвиток підприємства.

Основними елементами механізму є: аналіз зовнішнього середовища підприємства; розробка управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання модернізаційного потенціалу підприємства; структуризація і аналіз субпотенціалів підприємства; визначення можливостей сталого розвитку та зростання; контроль та координація з урахуванням можливостей збільшення потенціалу, виявлення додаткових ресурсних обмежень, досяжності цілей та ефективності реалізації стратегії модернізації підприємства.

5. Визначено, що механізм здійснення модернізації підприємств дозволяє враховувати властивості підприємств харчової промисловості як виробничої системи, фази їх життєвого циклу, структуру елементів економічного потенціалу. Розроблена модель модернізації підприємств дає можливість своєчасно усувати неузгодженість системи і досягати найбільш ефективного її функціонування та розвитку.

6. Доведено, що організаційно-економічна модернізація підприємств харчової промисловості забезпечує отримання максимального прибутку при мінімальних питомих витратах, забезпечує ефективність використання виробничих потужностей, максимальну рентабельність, динамічний приріст прибутку на одного працівника, зростання заробітної плати персоналу, зростання чисельності працюючих за рахунок диверсифікації виробництва.

7. З'ясовано, що суттєво зростає необхідність у стратегічних планах підприємств харчової промисловості в напрямку організаційно-економічної модернізації з урахуванням умов сучасної посткризової економіки. Формування сценарію модернізації зумовлює до комплексних рішень, які враховують вплив інституційних умов, інновацій, економіку знань, науково-технічного прогресу, ринкової конкуренції та інвестиційної привабливості, відмовляючись від ресурсного підходу. Запропоновані концептуальні та методичні рішення мають практичну значимість, оскільки орієнтовані на аргументацію пріоритетного вибору у вирішенні проблем адаптації підприємств до ринкових умов господарювання.

8. Обґрунтовано доцільність управління процесом введення організаційно-економічної модернізації на основі математичного моделювання процесу, обчислено індикатори її формування для харчових підприємств, яка дозволяє визначити спектр узгоджених методологічних рішень для забезпечення керованості об'єкта господарювання. Результатом моделювання є комплексне зростання економічної та екологічної ефективності виробничої діяльності підприємства, а отже і його конкурентоспроможності.

9. Визначено, що на сучасному етапі розвитку ринкових відносин від підприємств харчової промисловості вимагається своєчасно і гнучко реагувати на зміни попиту, підпорядковуючи власне виробництво вимогам ринку. Безперервна зміна і ускладнення форм модернізаційного розвитку вимагає постійного вдосконалення адекватних методів організації та планування виробництва. Це передбачає розробку стратегічних рішень і прийняття на їх основі оперативно-тактичних рішень по розробці оптимальної економічної стратегії підприємств щодо здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств.

10. Узагальнення результатів дослідження дозволило з'ясувати методичні положення нормативно-правового забезпечення модернізації підприємств харчової промисловості в контексті завдань соціально-економічної політики держави та напрямів адаптації нормативної бази, системи стандартизації до міжнародних вимог, з всебічним врахуванням структурно-логічного підходу модернізації підприємств.

11. Запропонована концепція визначає місце підприємства як неординарного утворення, що крім виробничого завдання має вирішувати великий спектр інших питань, адаптуватися до процесів макро- і мезорівня, а також сприяти вирішенню завдання підвищення конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі на

основі процесу введення організаційно-економічної модернізації, що і формує економічний потенціал розбудови економіки країни.

12. Виконаним дослідженням охоплені найбільш актуальні питання щодо здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості в контексті пошуку найбільш ефективних рішень для їх практичної реалізації та виконання. В рамках роботи наведено наскрізний демонстраційний приклад реалізації запропонованих нововведень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Валінкевич Н.В. Організаційно-економічна модернізація підприємств харчової промисловості в умовах інноваційної економіки: проблеми теорії та практики: [монографія] / Н.В. Валінкевич. – Житомир: Вид-во ЖДТУ, 2014. – 439 с. (25,5 д.а.).
2. Валінкевич Н.В. Основні етапи еволюції теорії модернізації: методологічні підходи / Н.В. Валінкевич // Стан та передумови стійкого розвитку аграрного сектору в умовах трансформаційних процесів у світовій економіці: [колективна монографія] / за заг. ред. д.е.н., проф. Ю.О. Нестерчук. – Частина 1. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – С. 29-36 (особисто автору належить 0,4 д. а.).
3. Валінкевич Н.В. Основні науково-методологічні принципи розвитку організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку: [колективна монографія] / за заг.ред. д.е.н., проф. Г.М. Тарасюк – Житомир: ЖДТУ, 2012. – С. 319-334 (особисто автору належить 0,82 д. а.).
4. Валінкевич Н.В. Системно-факторний підхід до модернізації підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Соціально-економічні аспекти розвитку аграрного сектору економіки України: [колективна монографія] / за заг. ред. д.е.н., проф. Ю.О. Нестерчук. – Умань: Видавець «Сочінський», 2012. – С. 261-266 (особисто автору належить 0,47 д.а.).
5. Валінкевич Н.В. Антикризове управління молочною промисловістю Житомирської області / Н.В. Валінкевич, К.Е. Орлова // Забезпечення соціально-економічного розвитку господарюючих систем в умовах транзитивної економіки: [колективна монографія] / за заг. ред. д.е.н., проф. В.К. Данилка, д.е.н., проф. Г.М. Тарасюк. – Житомир: Вид-во ЖДТУ, 2010. – С. 31-54 (особисто автору належить 1,4 д.а.).
6. Валінкевич Н.В. Удосконалення організаційно-економічного механізму діяльності як потенціал розвитку підприємств цукрової промисловості / Н.В. Валінкевич // Стратегічні напрями сталого розвитку економіки підприємств: [колективна монографія] – Житомир: Вид-во ЖДТУ, 2009. – С. 214-221 (особисто автору належить 0,6 д.а.).

Публікації у наукових фахових виданнях:

7. Валінкевич Н.В. Інноваційні аспекти оновлення матеріально – технічної бази харчової промисловості / Н.В. Валінкевич, О.М. Кушніренко // Економіка

- промисловості України: Зб. наук. пр. – К.: РВПС України НАН України, 2004. – С. 46 -52 (особисто автору належить 0,25 друк. арк.).
8. Валінкевич Н.В. Удосконалення організаційно-економічного механізму діяльності підприємств цукрової промисловості / Н.В. Валінкевич // Продуктивні сили і регіональна економіка : Зб. наук. пр.: у 2 ч. / РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2005. – Ч. 1. – С. 152-161 (0,62 д.а.).
 9. Валінкевич Н.В. Тенденції розвитку та перспективи становлення харчової промисловості в контексті глобалізації економіки / Н.В. Валінкевич, С.С. Захарчук // Продуктивні сили і регіональна економіка: Зб. наук. пр. : у 2 ч. / РВПС України НАН України. – К. : РВПС України НАН України, 2008. – Ч. 1. – С. 208-214 (особисто автору належить 0,4 д.а.).
 10. Валінкевич Н.В. Деякі аспекти та перспективи розвитку інноваційного процесу в промисловості Житомирської області [Електронний ресурс] / Н.В. Валінкевич // Економіка. Управління. Інновації : Зб. наук. пр. – Вип. 1. – Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2009. – С. 55 – 65 (0,5 д.а.). Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2009_1_4.pdf.
 11. Валінкевич Н.В. Сучасні питання та проблеми ефективної діяльності підприємств харчової промисловості в умовах глобалізації / Н.В.Валінкевич // Національне господарство України: теорія та практика управління: Зб. наук. пр. – К.: РВПС України НАН України. – 2010. – С. 73-82 (0,62 д.а.).
 12. Валінкевич Н.В. Економічні засади формування та розвитку сировинної бази харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Інноваційна економіка. – 2010. - №5. – С. 38 – 41 (0,44 д.а.).
 13. Валінкевич Н.В. Формування трудових ресурсів як ресурсного потенціалу підприємств харчової промисловості в умовах глобалізації / Н.В. Валінкевич, К.С. Марченко // Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр. Вип. 30, т.2. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – С. 22-29 (особисто автору належить 0,27 друк. арк.).
 14. Валінкевич Н.В. Основні засоби харчової промисловості: антикризове спрямування використання / Н.В. Валінкевич, В.К. Данилко // Продуктивні сили і регіональна економіка: Зб. наук. пр. : у 2 ч. / РВПС України НАН України. – К. : РВПС України НАН України, 2010. – Ч. 1. – С. 270-275 (особисто автору належить 0,3 д.а.).
 15. Валінкевич Н.В. Теоретичні основи дослідження економічної сутності підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Національне господарство України: теорія та практика управління: Зб. наук. пр. / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2011. - С. 161 – 167 (0,47 д.а.).
 16. Валінкевич Н.В. Дослідження впливу зовнішнього середовища на господарську діяльність підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Інноваційна економіка. – 2011. - №2. – С. 38 – 41 (0,45 д.а.).
 17. Валінкевич Н.В. Проблеми модернізації: конкурентноздатність та організаційно-економічні фактори адаптації підприємств до умов зовнішнього середовища / Н.В. Валінкевич // Економіка Криму: наук. практ. журнал ТНУ імені В.І. Вернадського. – 2011. - №2 (35). – С. 166 – 170 (0,5 д.а.).

18. Валінкевич Н.В. Напрями удосконалення стратегії відтворення основних засобів підприємств / Н.В. Валінкевич, С.В. Боброва // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2011. - №2 (56) – Ч.2. – С. 13-16 (особисто автору належить 0,5 друк. арк.).
19. Валінкевич Н.В. Макроекономічні важелі модернізації підприємств харчової промисловості в умовах глобального ринкового простору / Н.В.Валінкевич // Економіка харчової промисловості. – 2011. - №4 (12). – С. 9 – 12 (0,4 д.а.).
20. Валінкевич Н.В. Державне регулювання та планування розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр. Вип. 31, т.1. – Донецьк: Дон НУЕТ, 2011. – С. 85 – 90 (0,37 д.а.).
21. Валінкевич Н.В. Теоретико – методологічні підходи до визначення сутності модернізації підприємств / Н.В. Валінкевич // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»: наук. збірник. – Чернігів: ЧДТУ, 2011. - №4 (54). – С. 34-41 (0,7 д.а.).
22. Валінкевич Н.В. Упровадження економічної модернізації на підприємствах харчової промисловості як передумова їх ефективного розвитку / Н.В. Валінкевич // Економічний вісник Донбасу. – 2011. - №1. – С. 144-147 (0,42 д.а.).
23. Валінкевич Н.В. Модернізація підприємств харчової промисловості як стратегічний вектор розвитку економічної політики / Н.В. Валінкевич // Вісник ДДФА. – 2011. - №2 (26). – С. 38-42 (0,47 д.а.).
24. Валінкевич Н.В. Обґрунтування та визначення факторів організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Інноваційна економіка. – 2011. - №4. – С. 167 – 170 (0,48 д.а.).
25. Валінкевич Н.В. Організаційний механізм раціонального споживання та відтворення основних засобів на підприємствах / Н.В. Валінкевич // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2011. - №2. – С. 31-36 (0,7 д.а.).
26. Валінкевич Н.В. Управління потенціалом та розвитком підприємств на основі модернізації / Н.В. Валінкевич // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2012. – Вип.І (45). Економічні науки. – С. 128 – 134 (0,48 д.а.).
27. Валінкевич Н.В. Визначальні характеристики організаційної модернізації функціонування та розвитку підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту: Науковий журнал. Серія: економіка і менеджмент. – Черкаси, 2012. - №3 (13). - С. 114 – 123 (0,51 д.а.).
28. Валінкевич Н.В. Дематеріалізація як домінуючий інструмент модернізації виробництва підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Економічний аналіз: Зб. наук. пр. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2012. – Вип.11. – Частина 2. – С. 74-78 (0,45 д.а.).
29. Валінкевич Н.В. Модернізаційний потенціал як інструмент управління дематеріалізаційними зрушеннями підприємств / Н.В. Валінкевич // Зб. наук. пр. Донецького державного університету управління: «Економічні та екологічні

механізми розвитку України та її регіонів»: Серія «Економіка», Т.ХІІІ, вип.247. – Донецьк, 2012. - С. 230-236 (0,37 д.а.).

30. Валінкевич Н.В. Діагностика сучасного стану підприємств харчової промисловості України через призму модернізації / Н.В. Валінкевич // Формування ринкової економіки : Зб. наук. пр. Спец. вип.: Економіка підприємства: теорія та практика. – К.: КНЕУ, 2012. - С. 39-47 (0,36 д.а.).
31. Валінкевич Н.В. Методика організації процесного підходу в управлінні підприємствами харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Зб. наук. пр.: Луцький національний технічний університет. Випуск 9 (34). Частина 1: Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент». – Луцьк, 2012. – С. 74-82 (0,37 д.а.).

***Публікації у виданнях іноземних держав та у виданнях України,
які включені до міжнародних наукометричних баз:***

32. Валінкевич Н.В. Проектування пріоритетів модернізації підприємств: теоретичний та практичний аспекти / Н.В. Валінкевич // Європейський вектор економічного розвитку: Зб. наук. пр. Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2012. - № 1 (12). – С. 22 – 29 (0,55 д.а.).
33. Valinkevych N.V. Formation and development of scientific modernization theories / N.V. Valinkevych // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №9 (147). – С. 8-13 (0,42 д.а.).
34. Валінкевич Н.В. Концептуальні основи впровадження економічної модернізації підприємств у ринкових умовах господарювання / Н.В. Валінкевич // Економічний часопис – ХХІ. – 2013. – № 3-4 (1). – С. 61-63 (0,4 д.а.).
35. Валінкевич Н.В. Перспективы производства безопасных продуктов питания в условиях организационно-экономической модернизации предприятий пищевой промышленности Украины / Н.В. Валинкевич // Природнае асяроддзе Палесся: асаблівасці і перспектывы развіцця: Зб. навук. прац / Палескі аграрна-экалагічны інстытут НАН Беларусі; рэдкал. М.В. Міхальчук (гал.рэд.) [і інш.]. – Брэст: Альтернатива, 2013. – Вып.6. – С. 37-40 (0,46 д.а.).
36. Валінкевич Н.В. Тенденции развития и оценка хозяйствования предприятий пищевой промышленности Украины на основе внедрения организационно-экономической модернизации / Н.В. Валинкевич // Проблемы экономики и менеджмента: научно-практ. журнал. - Ижевск: ИЦНП, 2013. - №8 (24). – С. 22-27 (0,38 д.а.).
37. Valinkevych N. Economic diagnostics of the conditions and development of the dairy industry companies in Zhytomyr oblast / N. Valinkevych // Development scenarios and alternatives in the modern economy (international Collection of scientific articles): CA, USA, B&M Publishing, San Francisco, California, 2013. – P. 128-133 (0,3 д.а.).
38. Валінкевич Н.В. Причини та аналіз волатильності цін на продовольство: наслідки для модернізації підприємств [Електронний ресурс] / Н.В. Валінкевич // Соціально-економічні проблеми та держава. – 2013. – Вип.1 (8). – С. 54-64 (0,6 д.а.). Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/20>
39. Валінкевич Н.В. Побудова оптимальної моделі прогнозування модернізаційних зрушень у виробництві продукції підприємств харчової промисловості

/ Н.В. Валінкевич // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2014. - №2 (68). – С. 94-101 (0,64 д.а.).

Тези доповідей та матеріали конференцій:

40. Валінкевич Н.В. Інноваційне забезпечення розвитку матеріально-технічної бази підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Фінансово-економічні проблеми розвитку підприємництва в Україні: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. ІПСТ. – Житомир: ІПСТ, 2005. – С. 83-84 (0,2 д.а.).
41. Валінкевич Н.В. Можливі шляхи розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Соціально-економічні проблеми реформування українського суспільства: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. ЖДУ імені Івана Франка. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – С. 166-169 (0,2 д.а.).
42. Валінкевич Н.В. Реалії цукрової промисловості України – обвал виробництва / Н.В. Валінкевич // матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених “Ринкова трансформація економіки постсоціалістичних країн”. У 2-х т. Т.1. – Х.: ХНТУСГ. – 2005. – С. 133-134 (0,1 д.а.).
43. Валінкевич Н.В. Деякі проблеми та перспективи ефективного розвитку цукрової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Продовольчий комплекс України: проблеми теорії та практики: матеріали наукових читань (Київ, 12 травня 2006 року). – К.: РВПС України НАН України, 2006. – С. 65-68 (0,22 д.а.).
44. Валінкевич Н.В. Мотивація трудової діяльності на підприємстві / Н.В. Валінкевич // Соціально-економічні проблеми реформування українського суспільства: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф. ЖДУ імені Івана Франка. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – С. 158-160 (0,2 д.а.).
45. Валінкевич Н.В. Вплив науково-технічного прогресу на прискорення економічного зростання України / Н.В. Валінкевич // Молодь і освіта. Європейській вибір: Збірник матеріалів наук.-практ. конф. – Житомир: Вид-во Європейського університету, 2007. – С. 29-30 (0,12 д.а.).
46. Валінкевич Н.В. Конкурентоспроможність та інноваційний процес промисловості Житомирської області / Н.В. Валінкевич // матеріали першої Міжнар. наук.-практ. конф. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – С. 84-86 (0,26 д.а.).
47. Валінкевич Н.В. Вдосконалення еколого-економічного механізму природокористування і природоохоронної діяльності на Житомирщині / Н.В. Валінкевич // Житомирщина: минуле, сьогодення, поступ у майбутнє: Науковий збірник / За заг.ред. П.Ю. Саух, О.М. Швидак, І.І. Ярмошик та ін. – Т 2. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. – С. 283-287 (0,36 д.а.).
48. Валінкевич Н.В. Теоретико-практичні аспекти дослідження конкурентоспроможності підприємств / Н.В. Валінкевич // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: матеріали другої Міжнар. наук.-практ. конф. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2008. – С. 146-148 (0,3 д.а.).
49. Валінкевич Н.В. Тенденції прискорення використання та розвитку інноваційного потенціалу промисловості Житомирської області / Н.В. Валінкевич // Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії

- інновативно-інноваційного розвитку в Україні // матеріали Міжнар. наук.-практ.конф. (м.Київ, 23-24 жовтня 2008р.). – У 3-х частинах/ РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – Ч.2. – С. 356-358 (0,3 д.а.).
50. Валінкевич Н.В. Перспективи відтворення основних засобів промисловості Житомирської області / Н.В. Валінкевич // Розвиток продуктивних сил України: від В.І. Вернадського до сьогодення // матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 20 березня) : У 3-х частинах/ РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2009. – Ч.3. – С. 265-268 (0,3 д.а.).
 51. Валінкевич Н.В. Інноваційне оновлення підприємств як потенціал розвитку промисловості України / Н.В. Валінкевич // Тези XXXIV наук.-практ. міжвузівської конф., присвяченої Дню університету (16-18 березня 2009 року). – Житомир: ЖДТУ, 2009. – С. 12-13 (0,25 д.а.).
 52. Валінкевич Н.В. Управління інноваційним оновленням підприємств агропродовольчої сфери України / Н.В. Валінкевич, В.К. Данилко // Управління підприємством: проблеми та шляхи їх вирішення: Міжнар. наук.-практ. конф. (2009 р., 1-3 жовт., м.Севастополь). – Севастополь: ДонНУЕТ, 2009. – С. 179-182 (особисто автору належить 0,2 д.а.).
 53. Валінкевич Н.В. Основні пріоритети розвитку харчової промисловості України в умовах глобалізації світової економіки / Н.В. Валінкевич // Тези XXXV наук.-практ. міжвузівської конф., присвяченої Дню університету (25-28 травня 2010 року) : в 2-х т. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – Т. 2. – С. 13-14 (0,2 д.а.).
 54. Валінкевич Н.В. Економічний механізм розвитку харчової промисловості в умовах інтеграційних процесів / Н.В. Валінкевич // Регуляторні механізми у сфері виробництва та споживання продовольчих товарів в умовах інтеграційних процесів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (25 червня 2010 р.). – Миколаїв: Миколаївська філія Європейського університету, 2010. – С. 48-50 (0,2 д.а.).
 55. Валінкевич Н.В. Економічні аспекти управління в харчовій промисловості в умовах трансформаційної економіки / Н.В. Валінкевич // Управління розвитком підприємництва в сучасних умовах: матеріали першої Міжнар. наук.-практ. конф. – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2010. – С. 43-45 (0,2 д.а.).
 56. Валінкевич Н.В. Конкурентоспроможність потенціалу харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Продовольчий комплекс України в системі макроекономічного регулювання: матеріали II наук. читань пам'яті академіка П. П. Борщевського (9 липня 2010 р., Київ). - К. : Рада по вивч. прод. сил України НАН України, 2010. - С.25-30 (0,3 д.а.).
 57. Валінкевич Н.В. Пріоритети розвитку екологічної безпеки харчової промисловості України в умовах активізації глобалізаційних процесів / Н.В. Валінкевич // Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях // матеріали Другої наук.-практ. конф. (м.Бахчисарай, 23-24 вересня 2010 р.) / НДІ сталого розвитку та природокористування, РВПС України НАН України. – Сімферополь: ПП «Підприємство Фенікс», 2010. – С. 182-184 (0,2 д.а.).
 58. Валінкевич Н.В. Стратегія економічного розвитку підприємств харчової промисловості в умовах глобалізації / Н.В. Валінкевич // Теорія і практика

- сучасної економіки: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (6-8 жовтня 2010 року). У 2т. Том 1. – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – С. 32-34 (0,16 д.а.).
59. Валінкевич Н.В. Формування конкурентоспроможної сировинної бази підприємств харчової промисловості в умовах євроінтеграції / Н.В. Валінкевич // Інноваційно-орієнтовані засади максимального використання потенціальних можливостей виробництва в умовах євроінтеграції: матеріали наук.-практ. Інтернет-конф. (14-15 жовтня 2010 р.). – Тернопіль: Крок, 2010. – С. 25-27 (0,14 д.а.).
 60. Валінкевич Н.В. Передумови та економічні аспекти розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (26 листопада 2010 р.). – Харків: ФОП Павлов М.Ю., 2010. – С. 24-25 (0,15 д.а.).
 61. Валінкевич Н.В. Трудові ресурси Житомирщини як ресурсний потенціал підприємств харчової промисловості області / Н.В. Валінкевич // Фінансово-економічне, обліково-аналітичне та організаційно-правове забезпечення відтворювальних процесів на шляху до економіки знань: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. – Чернівці: БДФА, 2010. – С. 100-102 (0,13 д.а.).
 62. Валінкевич Н.В. Вплив глобалізації світової економіки на функціонування підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (9-10 грудня 2010 р.). Ч.1. – Тернопіль: Крок, 2010. – С. 121-122 (0,16 д.а.).
 63. Валінкевич Н.В. Стратегічні засади ефективного функціонування підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Настоящи изследвания и развитие – 2011: матеріали за 7-а международна научна практична конференція (17-25 януари 2011 г.). Том 6. Икономики. – София: «БялГРАД-БГ» ООД, 2011. – С. 43-46 (0,17 д.а.).
 64. Валінкевич Н.В. Сучасні чинники адаптації підприємств харчової промисловості до умов зовнішнього середовища в контексті глобальної продовольчої проблеми / Н.В. Валінкевич // Materialy VII mezinarodni vedecko – prakticka konference «Moderni vymozenosti vedi - 2011». – Dil 4. Economicke vedy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2011. – С. 106-108 (0,18 д.а.).
 65. Валінкевич Н.В. Теоретичні аспекти економічної модернізації підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Сучасна економічна теорія та пошук ефективних механізмів господарювання / матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (11-12 березня 2011 р., Сімферополь). – Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2011. – С. 116-119 (0,19 д.а.).
 66. Валінкевич Н.В. Економічна модернізація підприємств як закономірність процесу ринкової трансформації / Н.В. Валінкевич // Materialy VII Miedzynarodowej naukowí-praktycznej konferencji «Naukowa mysl informacyjnej powieki - 2011» / Volume 5 / Ekonomiczne nauki: Przemysl. Nauka i studia, 2011. – S. 19-22 (0,17 д.а.).
 67. Валінкевич Н.В. Організаційно-економічна модернізація підприємств як стратегічний пріоритет економічної політики / Н.В. Валінкевич // Тези XXXVI наук.-практ. міжвузівської конференції, присвяченої Дню науки (12-13 травня 2011 року). – Житомир: ЖДТУ, 2011. – Т. II. – С. 19-20 (0,2 д.а.).

68. Валінкевич Н.В. Напрями впровадження організаційної модернізації підприємств в умовах активізації глобалізаційних процесів / Н.В. Валінкевич // Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Вид-во Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2011. – С. 23-24 (0,08 д.а.).
69. Валінкевич Н.В. Характерні риси та особливості організації управління підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // матеріали за 7-а Международна научна практична конференція «Новината за напреднали наука». Том 9. Икономики. - София: «Бял ГРАД-БГ»ООД, 2011. – С. 50-52 (0,18 д.а.).
70. Валінкевич Н.В. Планування ефективного розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти: матеріали III Міжнар. наук-практ. конф. (28-29 червня 2011) : У 2 т. – Т.1: Актуальні питання економічного розвитку. – Д.: Біла К.О., 2011. – С. 88-90 (0,16 д.а.).
71. Валінкевич Н.В. Посилення впливу зовнішніх факторів на процес модернізації підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Materialy VII Miedzynarodowej naukowii-praktycznej konferencji «Nauka: teoria i praktyka - 2011»/ Volume 3/ Ekonomiczne nauki: Przemysl. Nauka i studia, 2011. – S. 12-15 (0,21 д.а.).
72. Валінкевич Н.В. Ризики та можливості розвитку підприємств харчової промисловості в умовах глобальної зміни клімату / Н.В. Валінкевич // Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 жовтня 2011 р.). – Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2011. – Том II. – С. 164-166 (0,09 д.а.).
73. Валінкевич Н.В. Методологічні підходи до визначення концепції модернізації підприємств / Н.В. Валінкевич // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (25 листопада 2011 р.). – Харків: ФОП Павлов М.Ю., 2011. – С. 140-141 (0,14 д.а.).
74. Валінкевич Н.В. Взаємодія управління економічною безпекою та модернізації підприємств / Н.В. Валінкевич // Облік, аналіз і аудит в системі управління суб'єктів господарювання: вітчизняна практика та міжнародний досвід. Матеріали наук.-практ. конф. – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2011. – С. 46-49 (0,24 д.а.).
75. Валінкевич Н.В. Організаційна модернізація як передумова розвитку потенціалу підприємств / Н.В. Валінкевич // Стратегія підприємства в контексті підвищення його конкурентоспроможності: Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (2012р., 12-15 лютого, м. Донецьк) / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Туган-Барановського. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. – С. 122-124 (0,15 д.а.).
76. Валінкевич Н.В. Модернізація системи виробництва безпечної для споживача інноваційної харчової продукції / Н.В. Валінкевич // Організація бізнес шкіл в дорадництві для успішного впровадження інновацій: зб. статей / Міжнародний круглий стіл. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2012. – С. 67-69 (0,25 д.а.).
77. Валінкевич Н.В. Умови та джерела економічного розвитку підприємств харчової промисловості України / Н.В. Валінкевич // Стратегія економічного розвитку харчової промисловості та забезпечення продовольчої безпеки країни: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29-31 жовтня 2012 р.). – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 81-83 (0,13 д.а.).

78. Валінкевич Н.В. Регіональні особливості функціонування підприємств харчової промисловості в системі продовольчого забезпечення населення / Н.В. Валінкевич // Економка підприємства: теорія та практика: зб. матеріалів Міжнар. наук-практ. конф. (12 жовтня 2012 р.). – К.: КНЕУ, 2012. – С. 96-98 (0,1 д.а.).
79. Валінкевич Н.В. Вибір підходів до управління розвитком підприємств на засадах модернізації / Н.В. Валінкевич // Materialy VIII mezinarodni vedecko – prakticka konference «Vznik moderni vedecke-2012». – Dil 4. Ekonomicke vedy: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2012. – С. 5-7 (0,14 д.а.).
80. Валінкевич Н.В. Обґрунтування організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості в контексті дематеріалізації виробництва / Н.В. Валінкевич // матеріали за 8-а Международна научна практична конференция «Achievement of high school» (17-25 November, 2012). Том 7, Икономики. София: «БялГРАД-БГ»ООД. – С. 82-85 (0,18 д.а.).
81. Валинкевич Н.В. Анализ проблем устойчивого развития пищевой промышленности Украины в контексте модернизации предприятий / Н.В. Валинкевич // Промышленное развитие России: проблемы, перспективы. Труды X Международной научно-практической конференции преподавателей, ученых, специалистов, аспирантов, студентов (6 декабря 2012г.): В 3 т. – Т.1. – Нижний Новгород: НГПУ им.К.Минина, 2012. – С. 26-29 (0,19 д.а.).
82. Valinkevych N. The evolutionary development of the scientific idea in the modernization theories / N. Valinkevych // Модернізація та суспільний розвиток економіки країни: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Сімферополь, 25-26 січня 2013 р.) / Наукове об'єднання «Economics». – Сімферополь: НО «Economics», 2013. – С. 35-37 (0,24 д.а.).
83. Валінкевич Н.В. Вплив організаційно-економічної модернізації підприємств на волатильність цін внутрішнього ринку продовольства / Н.В. Валінкевич // Проблеми ринку продовольчих ресурсів України: зб. наук. праць за матеріалами Першої наук.-практ. конф. (10 квіт. 2013 р.) / Інститут продовольчих ресурсів НААН. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – С. 37-39 (0,15 д.а.).
84. Валінкевич Н.В. Індикатори організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості Житомирщини / Н.В. Валінкевич // Економічні та управлінські аспекти розвитку підприємств харчової промисловості: матеріали Міжнар. наук-практич. конф. (2-4 жовтня 2013 р., м. Одеса) / Одеська націонал. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2013. – С. 89-91 (0,15 д.а.).
85. Валінкевич Н.В. Оцінка господарювання підприємств харчової промисловості Житомирської області / Н.В. Валінкевич // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матеріали другої Міжнар. наук.-практ. конф. (26-27 вересня 2013 р.). - Одеса: Атлант, 2013. – С. 125-127 (0,16 д.а.).
86. Валинкевич Н.В. Организационно-экономическая модернизация предприятий пищевой промышленности Украины в аспекте дематериализации / Н.В. Валинкевич // Развитие информационных технологий в аспекте экономической модернизации: материалы Междунар. научно-практ. конф. – Саратов: Издательство ЦПМ «Академия Бизнеса», 2013. – С. 30-33 (0,12 д.а.).
87. Валінкевич Н.В. Алгоритм побудови економіко-математичної моделі модернізації виробництва продукції підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич //

- Формування ефективної моделі розвитку підприємств: тези I Міжнар. наук.-практ. конф. (21-22 лист. 2013 р.). – Житомир: ЖДТУ, 2013. – С.51-54 (0,14 д.а.).
88. Валінкевич Н.В. Механізм проведення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Модернізація організаційно-економічних механізмів управління підприємством: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конф. (Сімферополь, 15 березня 2014 року). – Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2014. – С. 30-31 (0,13 д.а.).
 89. Валінкевич Н.В. Структуризація моделі модернізаційних зрушень у виробництві продукції підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Продовольчі ресурси: проблеми і перспективи : зб. наук. праць за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф. (11 лист. 2014 р.) / Інститут продовольчих ресурсів НААН України. – К. : ННЦ ІАЕ, 2014. – С. 74-75 (0,13 д.а.).
 90. Валінкевич Н.В. Доцільність використання методу статистичних рівнянь залежностей в моделюванні організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості / Н.В. Валінкевич // Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах: матеріали Х-ї (Ювілейної) Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 130-річчю НУХТ (Київ, 23-24 травня 2014 р.) : тези доп. – К.:НУХТ, 2014. - С. 74-77 (0,14 д.а.).
 91. Валінкевич Н.В. Інклюзив організаційно-економічної модернізації молокопереробних підприємств - диверсифікація виробництва / Н.В. Валінкевич// Особливості формування ефективної інновативно-інвестиційної моделі розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання : тези II Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 лист. 2014 р.). – Житомир: ЖДТУ, 2014. – С. 43-46 (0,16 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Валінкевич Н.В. Організаційно-економічна модернізація підприємств харчової промисловості. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). - Національний університет харчових технологій Міністерства освіти і науки України, Київ, 2015.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних та практичних питань здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств в умовах зміцнення інституційних основ ринкової системи господарювання.

Удосконалено основні дефініції процесу організаційно-економічної модернізації підприємств. Систематизовано типи та види модернізації, здійснено їх оцінку з точки зору придатності до використання у процесі економічної діагностики здійснення організаційно-економічної модернізації підприємств харчової промисловості, з'ясовано головні проблеми модернізації підприємств; запропоновано класифікацію типів модернізації підприємств з урахуванням умов і тенденцій інноваційної економіки.

Визначено організаційно - методичні рішення для практичної реалізації комплексної задачі реалізації організаційно-економічної модернізації підприємством, що дозволяє розширити перелік рекомендацій для організації управління підприємствам харчової промисловості. Розроблено заходи до

визначення факторів формування моделі модернізації підприємств, обрані пріоритети їхньої модернізації.

Запропоновано та обґрунтовано доцільність управління процесом організаційно-економічної модернізації підприємств на основі модельного підходу, що дозволяє визначити спектр узгоджених практичних рішень для забезпечення керованості об'єкта господарювання. Досліджено сучасний стан світового і вітчизняного ринків харчових продуктів з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств шляхом виокремлення резервів підвищення і чинників зростання в умовах результативних перетворень.

Ключові слова: підприємство, модернізація, організаційно-економічна модернізація підприємств, конкуренція, розвиток, харчова промисловість.

АННОТАЦИЯ

Валинкевич Н.В. Организационно-экономическая модернизация предприятий пищевой промышленности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет пищевых технологий Министерства образования и науки Украины, Киев, 2015.

Диссертация посвящена исследованию теоретических, методических и практических вопросов осуществления организационно-экономической модернизации предприятий в условиях укрепления институциональных основ рыночной системы хозяйствования. Усовершенствованы основные дефиниции процесса организационно-экономической модернизации предприятий. Систематизированы типы и виды модернизации, осуществлено их оценку с точки зрения пригодности к использованию в процессе экономической диагностики осуществления организационно-экономической модернизации предприятий пищевой промышленности, обоснованы главные проблемы модернизации предприятий; предложена классификация типов модернизации предприятий с учетом условий и тенденций инновационной экономики.

Определены организационно - методические решения для практической реализации комплексной задачи реализации организационно-экономической модернизации предприятий, которые позволяют расширить перечень рекомендаций для организации управления предприятиями пищевой промышленности. Разработаны мероприятия к определению факторов формирования модели модернизации предприятий, выбраны приоритеты их модернизации.

Определена сила влияния дематериализации производства на процесс модернизации предприятий пищевой промышленности, резервы обеспечения дематериализации предприятий, процесс оценки модернизационного потенциала предприятий, а также доказано, что в совокупности полученные результаты процесса дематериализации представляют собой объективный базис формирования современного инновационного общества, которые ведут к изменению абсолютной и относительной величины затрат на производство и влияют на формирование, изменение и развитие конкурентоспособности на современных исследуемых предприятиях на основе их комплексной модернизации.

Уточнены методологические основы формирования организационно-экономической модернизации предприятий, опирающихся на базовые требования ее внедрения, каузальную связь, предложенную классификацию внешних и внутренних факторов, а также определены, в зависимости от классификации составляющих модернизации содержание основных видов модернизации предприятий, их целесообразность как с гносеологической точки зрения, так и с точки зрения возможностей диагностики и оценки влияния модернизационных изменений в сфере экономики и управления предприятиями.

Предложена систематизация методологических принципов процесса организационно-экономической модернизации предприятий и ее развития, которая включает предметные общие и функциональные принципы для отдельных подсистем, отличается целостностью и следует из концепции модернизации и базовых мировоззренческих принципов. Это позволит существенно повысить деятельности предприятия, уменьшить неопределенность и обеспечить эффективное развитие в выделенном направлении на долгосрочный период хозяйствования.

Представлен логический подход к комплексной системной оценке состояния и основных тенденций эффективности развития предприятий пищевой промышленности на макроуровне и на уровне региона, где принципиальное отличие определяется комплексным сочетанием подходов и интересов в формировании развитой сырьевой базы, внедрении обоснованной стратегии развития предприятия, решении проблем несовершенства межотраслевых производственных связей в рамках интегрированных производств. Выявлены резервы ее повышения путем исследования традиционных экономических показателей, которые косвенно характеризуют уровень организационно-экономической модернизации как предпосылку развития социальной ответственности потребителей, работников, а также инновационной активности данных предприятий. Использование данного подхода дало перспективу обогатить научную базу эмпирических исследований модернизации и определить основные проблемы, факторы и тенденции ее внедрения на предприятиях.

Предложена и обоснована целесообразность управления процессом организационно-экономической модернизации предприятий на основе модельного подхода, позволяющего определить спектр согласованных практических решений для обеспечения управляемости объекта хозяйствования. Этот подход позволяет анализировать экономический результат, связанный с изменением заданных показателей и процессом производства продукции в условиях умеренной экономики, определяет наиболее вероятную траекторию будущего развития предприятий, что дает возможность спрогнозировать производство максимально возможного объема экологически чистой, безопасной и качественной для здоровья населения пищевой продукции. Ее использование в практике осуществления модернизации предприятий позволяет определить прогнозные значения факторов и их изменения при заданном уровне экономического показателя или при его изменении на заданную величину, а также планирования и прогнозирования процесса производства продукции на перспективу. Исследовано современное состояние мирового и отечественного рынков пищевых продуктов с целью

повышения конкурентоспособности предприятий путем выделения резервов повышения и факторов роста в условиях результативных преобразований.

Ключевые слова: предприятие, модернизация, организационно-экономическая модернизация предприятий, конкуренция, развитие, пищевая промышленность.

ANNOTATION

Valinkevych N.V. Organizational-economic modernization of food industry enterprises. – Manuscript rights.

Dissertation submitted for the degree of Doctor of Economic sciences, speciality 08.00.04 - Economics and Management (based on economic activities). National University of Food Technologies, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2015.

The thesis is devoted to research of theoretical, methodological and practical issues of organizational and economic modernization of enterprises in terms of strengthening the institutional foundations of a market economic system.

Basic definitions of the process of organizational and economic modernization of enterprises have been improved. Types and kinds of modernization have been systematized, their evaluation in terms of suitability for use in the process of economic diagnostics implementation of organizational and economic modernization of the food industry has been made; main problems of modernization have been found; classification of types of modernization given the conditions and trends in the innovation economy has been proposed.

Organizational - methodical solutions for the practical implementation of complex task to implement organizational and economic modernization that help to expand the list of recommendations for the management organization of the food industry have been identified. Measures to determine the factors of modernization model have been developed, their modernization priorities have been chosen.

Expediency of process management organizational and economic modernization based model approach that help to determine harmonized range of practical solutions for providing facility management has been proposed and grounded. The current state of the global and domestic food markets have been investigated to improve the competitiveness of enterprises through separation of reserves of increase and growth factors in terms of effective transformation.

Keywords: modernization, organizational and economic modernization of enterprises, competition, development, enterprise, food industry.